

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
KÜLKERESKEDELMI KAR
NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK ALAPSZAK
NAPPALI MUNKAREND

Az Európai Unió és Egyiptom bilaterális kapcsolatai a
szomszédságpolitika tükrében

Belső konzulens: Dr. Nagy Milada

Készítette: Kári Dominik

Budapest, 2021

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
2. A szomszédáspolitikai kialakulása és működési kerete	6
2.1. A szomszédáspolitikai kialakulása.....	6
2.2. A szomszédáspolitikai jogi keretei.....	9
3. Az együttműködés gyakorlati megvalósulása	15
3.1. Az EU szomszédáspolitikájának bemutatása	15
3.2. Gazdasági kapcsolatok	15
3.2.1. A MEDA-Program.....	16
3.2.2. Európai Beruházási Bank.....	17
3.2.3. A PRIMA-Program.....	19
3.3. Szociális fejlesztések	20
3.4. Energiaipar.....	21
4. Politikai kapcsolatok.....	25
4.1. Társulási megállapodás	25
4.2. Akcióterv.....	26
4.3. Emberi jogok.....	26
4.4. Fenntarthatóság.....	28
5. Biztonságpolitika.....	29
5.1. Biztonságpolitikai kitekintés.....	31
6. Kulturális kapcsolatok.....	32
6.1. Euro-Egyiptomi Kulturális Program.....	32
Összegzés.....	34
Irodalomjegyzék.....	37

Bevezetés

Egyiptom és az Európai Unió kapcsolata hosszú idők óta meghatározó része az EU külpolitikájának. Kairó és Brüsszel viszonya bár nem mindig volt felhőtlen, azonban mindkét fél számára kiemelten fontos a jó kapcsolatok fenntartása. Egyiptom számos rendkívül fontos és meghatározó területen az EU egyik legfontosabb partnere. Gazdasági, kulturális, geopolitikai területeken közvetlenül van hatása az egész európai kontinensre. Már csak az ország földrajzi elhelyezkedése is meghatározza annak fontosságát, nem is beszélve a Szuezi-csatorna fölötti ellenőrzésének jelentőségéről.

A két partner kapcsolata az elmúlt időszakban jelentősen szorosabb lett. Az egyiptomi politikai helyzet, a fenntarthatóság, gazdasági növekedés és a társadalmi fejlődés mind olyan kérdések, amelyek a bilaterális kapcsolatok intenzitásának növekedéséhez vezettek. A kontinensre nehezedő migrációs nyomás tekintetében Egyiptom szerepe megkerülhetetlen és a régióban való hosszú távú stabilitás egyik fontos szereplője. Az Európai Unió és Egyiptom együttműködése a régió szempontjából is kiemelten fontos, és az EU szomszédságpolitikájának fontos eleme. A fenntartható fejlődés, politikai stabilitás és társadalmi jólét nem csak az adott országban élőkre van közvetlen hatással, de ezen célok elérésével a szomszédos országokban is ki lehet alakítani a hosszú távú jóléthez vezető fontos kapcsolatokat. Az Egyiptomban történő fejlődések természetesen az Európai Unió számára is fontos előnyökkel járnak. Észak-Afrika és a Közel-Kelet meghatározó államaként, a bilaterális kapcsolatok intenzitása példaként állhat a régió államai előtt, és ez által a jövőbeli kapcsolatok kialakításában is fontos szerepe lehet. A téma választásom első számú oka is a problémák aktualitása és fontossága. Úgy gondolom érdemes elemezni a kérdéskör lehetséges megoldásait és az eredmények várható kimeneteleit. A két ország kapcsolatainak komplexitása és a közel jövőre gyakorolt hatása véleményem szerint remek téma egy szakmai kutatásra. A szomszédságpolitika és a fejlesztéspolitika jelentősége várhatóan az eddigieknél is jobban fel fog értékelődni tekintettel az elkövetkezendő évtizedekben várható kihívások intenzitásának növekedésére és a már napjainkban is aktuális problémák fokozódásával. Az aktualitása miatt az ember napi szinten találkozik a témával és leendő szakemberként a kapcsolatok komplex átlátásával és a helyzet megfelelő vizsgálásával rendkívül hasznos és maradandó tudást halmozhat fel, így bővítve szakmai tudását. A téma természetesen nem könnyű, lévén, hogy sok problémára jelenleg még nincsen kidolgozva a megoldás, de éppen ezért ez kiváló lehetőség arra, hogy a kurrens politikai és gazdasági kérdésekben elmerülve szert tegyünk arra az elengedhetetlen szakmai tudásra, melyre a jövő szakembereinek és döntéshozóinak szüksége van ahhoz, hogy a helyzeteket megfelelő körültekintéssel tudják kezelni. Személy szerint rendkívül érdekesnek tartom látni,

hogyan is formálódnak élesben a nemzetközi kapcsolatok és a partnereknek milyen lehetőségeik és eszközeik vannak az érdekeik érvényesítésére. A jogi és gyakorlati aspektusok vizsgálatával átfogó képet kaphatok a külügyi és stratégiai kérdésekről.

Szakedolgozatom első részében az Európai Unió szomszédságpolitikájának kialakulását és működési keretét szeretném megvizsgálni. A szakpolitika kialakulásának okait és a jogi kereteit is elemzem, melyek részletes vizsgálata kulcsfontosságú a téma megértéséhez és a kutatási kérdések megválaszolásához. Igyekszem a szakpolitika mai irányelveihez vezető főbb okokat és intézkedéseket bemutatni, és a jelentőségét meghatározó tényezők alapvető elveit meghatározni. Ki fogom fejteni a szomszédságpolitika, mint szakpolitika elméleti hátterét és megadni a „politikacsinálás” főbb tényezőit. Szót ejtek a fejlesztési politika jelentőségéről és annak okairól. Mióta beszélhetünk ezekről a fontos szakpolitikákról és a döntés hozó folyamat elvi hátteréről. Természetesen a jelenlegi helyzet rövid felvázolása is szükséges a folyamatok komplexebb áttekintéséhez. Egyiptomhoz való szakpolitikai viszonyulások miéértje és jelenlegi helyzete után a kutatásom második fejezetében az együttműködések gyakorlati megvalósulásáról és a jelenlegi helyzetben használt fontos eszközök megállapításával fogom folytatni. Részletesen bemutatom azokat az alapelveket, melyek mentén az aktuális helyzetek kezelése történik és a megállapított eszközök teljes körű elemzésével igyekszem a kutatási kérdésekhez szükséges alapvető áttekintést megadni. Megvizsgálom a gyakorlati együttműködés bilaterális területeinek a gazdasági, politikai, környezetvédelmi, társadalmi és kulturális aspektusait. A területeken folytatott együttműködések vizsgálatát a 2016-os évig végeztem el. A bilaterális szinten megkötött szerződések nagyrésze 2016-ig szóltak és az elmúlt öt év eredményeit kiértékelni még korainak tartom, illetve kutatásom során terjedelmi korlátoknak is meg kell, hogy feleljek.

Szakedolgozatom második részében közép- és hosszú távú stratégiai célokat elemzek. Ennek első fázisaként az általam vélt stratégiai célokat határozom meg és mutatom be. Az együttműködések különböző aspektusait vizsgálva mutatom be és járom körül a különböző együttműködési területeken eszközölt beruházásokat. A beruházások bemutatása során azok céljait, terveit és az ezekre szánt források mértékét is vizsgálom. Az eredmények értékelése után pedig elemzem az adott beruházás hatását a különböző területekre. Az európai kontinensre nehezedő migrációs nyomás és a fejlesztési politika közti korrelációk mentén is megvizsgálom a helyzetre adható válaszokat. Ezzel szorosan összefüggő és hosszú távon talán a migrációs helyzetenél is súlyosabb problémát a fenntarthatóság és a természeti pusztításra adható válaszokat keresem a szakpolitikai eszközökön keresztül. Közös tulajdonságai az imént említett problémáknak, hogy az emberiségnek, így a mi kontinensünknek is rendkívül sürgősen és hatékonyan kell, hogy fellépjen, ugyanis generációkon átívelő és nemzedékek sorsát meghatározó jelenségekről beszélünk. *Lehet-e a*

fejlesztési politika az EU egyik eszköze a pozíciója erősítésére? Milyen súlypontokra kell helyezni a szomszédságpolitika pillérjeit? Milyen stratégiai célok mentén érheti el Európa a leghatékonyabban céljait? Hogyan használható a fejlesztéspolitika a „soft power” eszközeként? Ezen és ezekhez hasonló kérdésekre keresem a válaszokat. Az esetek többségében bilaterális együttműködések vizsgálatával és a projektek céljaival, valamint pénzügyi struktúráinak elemzésével igyekszem kidomborítani az Európai Unió szerepvállalásának jelentőségét és a nemzetközi kapcsolatokra gyakorolt hatását. Természetesen a kutatás során a vizsgált témában fellelhető szakirodalom és a tanulmányaim során megszerzett tudás alapján alakítom ki ezeket a célokat. Kutatásom alapvetően kvalitatív módszerrel készült, ugyanakkor fontosnak tartottam, hogy bizonyos számbéli adatokkal is alátámasszam az állításaim, így egyes részek elemzéséhez kvantitatív módszereket is használtam. Igyekeztem az általam elérhető szakmai anyagokat a legszéleskörűbben felhasználni és fontosnak tartottam a források és anyagok diverzifikáltságot szem előtt tartani. Magyar és idegennyelvű források, publikációk, szakmai anyagok és tudományos folyóiratok segítségével próbáltam a taglalt problémákat több dimenzióba helyezni és más perspektívákat megvilágítani. Igyekeztem állításaimat és gondolataimat több szemszögből is védeni és az általam vélt összefüggések elemeit logikusan és szisztematikusan felépíteni. Kutatásom utolsó fejezetében a legfontosabb megállapításokat foglalom össze és összegzem a levonható konzekvenciákat. Záró gondolataim áttekintést nyújtanak a témáról és a személyes tapasztalataimról. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy nincsenek egyértelműen helyes és helytelen megközelítések és én sem a válaszok kikezdhetetlensége mellett érvelek. Inkább a helyzetek új perspektívába helyezése és az összefüggések megértése a kutatásom célja. Hiszek benne, hogy kellő körültekintéssel és összefogással ezeket a rendkívül komoly és rendkívül súlyos problémákat meg tudjuk oldani.

2. A szomszédságpolitika kialakulása és működési kerete

2.1. A szomszédságpolitika kialakulása

Az Európai Unió, mint gazdasági óriás meghatározó jelentőséggel bír a nem-EU országok életében is. Természetesen rendkívül nagy felelősséggel rendelkezik a nemzetközi szinten és első sorban a közvetlen szomszédjai azok, akikkel a kapcsolatok fejlesztése és ápolása a legfontosabb.

Alapvetően az európai szomszédságpolitika (ESZP) határozza meg és állítja fel a kapcsolatok működését, célját és irányát. Az ESZP 2004-ben indult el azzal a céllal, hogy a stabilitást, jólétet és fejlődést segítse a szomszédos államokban. Általánosan elmondható, hogy a kiemelt kapcsolatok gondozásának érdekében hozta létre az EU az európai szomszédságpolitikát. Az együttműködések alapja a közös értékekbe vetett hit és az együttműködésre való hajlandóság. Ilyen közös érték a jogállamiság, piacgazdasági elvek, jó kormányzás, demokrácia és emberi jogok és a mára kiemelten fontossá vált fenntarthatóság. A szorosabb gazdasági integráció, a politikai koordináció, a népek közötti kapcsolatok ápolása és a megnövekedett mobilitása mind az ESZP céljai között található.¹

Az EU keleti bővítésével és az új geopolitikai helyzettel új kihívások is létrejöttek, illetve korábban is létező problémák erősödtek fel. Új helyzetek és szomszédok létrejöttével, új stratégiák kialakítása és új kapcsolatok létrehozása vált szükségesszerűvé. Az Európai Unió a keleti és a déli oldalain is új államokkal lett határos. Ez a változás természetesen nagyon sok veszélyt is magában hordoz. Az eddigieknél is határozottabban szembe kell néznie új kihívásokkal. Olyan súlyos és fontos problémák, mint a terrorizmus, kábítószer- és emberkereskedelem, illegális bevándorlás és a szervezett bűnözés. Ugyanakkor fontos látni, hogy ezek az új szomszédok kölcsönösen előnyös és ígéretes piaci lehetőségeket, gazdasági fejlődést is jelentenek. Az EU-val való kapcsolatok szorosabbá fűzése és az intenzitásának növelése kiemelten fontos gazdasági és politikai érdeke ezeknek az országoknak, nem is beszélve arról, hogy olyan államok is vannak közöttük, akik a jövőbeli csatlakozás gondolatát is felvetették. Természetesen az Uniónak is nagyon fontos érdeke, hogy a szomszédos államokban stabil, kiegyensúlyozott, biztonságos politikai helyzet és fokozatosan fejlődő, fenntartható gazdaságok legyenek. Természetesen önmagában az a földrajzi tény, hogy egy ország immár szomszédja az EU-nak nem jelenti azt, hogy automatikusan tagságra jogosult, ugyanakkor jogos és érthető igény, hogy az Unió a kapcsolatok tekintetében

¹www.europarl.europa.eu

megkülönböztetett helyet biztosítson számukra.² Ehhez természetesen elengedhetetlen a fejlődésre való törhetetlen igény és a kölcsönös bizalomra és egyetértésre alapozott két és/vagy több oldalú kapcsolatok hosszú távú kialakítása. Ezen kapcsolatok folyamatos ápolása és az adódó problémák békés és diplomatikus úton való rendezése a kulcs a hosszú távú együttműködések sikerességének.

Az uniós csatlakozás reális esélyével nem rendelkező (legalábbis belátható jövőn belüli időszakban nem rendelkező) országokkal való kapcsolattartás és kapcsolatápolás szándékával hozta létre az Unió az úgynevezett európai szomszédság politikát [angolul: European Neighbourhood Policy - ENP. Ez a 2003 márciusában az Európai Bizottság által kidolgozott „Tágabb Európa-Szomszédság” [angolul: Wider Europe- Neighbourhood] koncepciója alapján készült. Alapvető célja az új szomszédokkal való kapcsolatok definiálása és a kapcsolatok stratégiai fejlesztésének kidolgozása. Keleti és déli szomszédokkal való kapcsolattartás és kapcsolatépítés, egyrészt Oroszországgal, másrészt a térség hat volt szovjet tagköztársaságával (Ukrajnával, Moldovával és a Belarusz Köztársasággal, valamint a három dél-kaukázusi országgal, Azerbajdzsánnal, Grúziával és Örményországgal) harmadrészt a mediterrán térség afrikai és ázsiai államaival (Algéria, Marokkó, Tunézia, Egyiptom, Jordánia, Libanon, Szíria, Izrael és a Palesztin Hatóság). Fontos kiemelni, hogy a ENP csak olyan országokkal foglalkozik, amelyek nem rendelkeznek reális csatlakozási perspektívákkal és csatlakozási szándékuk sincsen. ³ Ezen szomszédos országokkal, annak ellenére, hogy valószínűsíthetően a közel jövőben nem kívánnak csatlakozni az Európai Unióhoz, az EU bilaterális megállapodások megkötésével különféle gazdasági kedvezményeket, célzott támogatásokat és a folyamatos fejlődéshez elengedhetetlen eszközöket tud biztosítani. Az általános béke fenntartásában is kulcsfontosságú a szomszédos országokkal folytatott jó kapcsolat nem beszélve arról, hogy több szomszédos ország a NATO-ban is fontos szerepet tölt be. A potenciális tagjelöltekkel külön szakpolitika az úgynevezett „bővítéspolitika” foglalkozik. Ezen politika teljeskörűen foglalkozik a potenciális tagjelöltekkel kapcsolatos legfontosabb kérdésekkel és a csatlakozáshoz szükséges kritériumok teljesítésére vonatkozó tárgyalásokkal. Ez a két szakpolitika teljes mértékben egymástól független.

Az Európai Unió szomszédságpolitikájáról beszélve két nagy fejlődési időszakot különböztethetünk meg. A közös kül- és biztonságpolitika 1992-es megjelenése után az EU inkább a ENP déli dimenziójának fejlesztését priorizálta. Az Unió súlyos biztonsági kihívásokkal találta szemben magát (migrációs nyomás, szélsőséges iszlamista csoportok aktivizálódása, atomfegyverek számának növekedése a térségben, a szomszédos államokban jelen lévő társadalmi feszültségek növekedése stb.), melyeket lehetőségeihez képest igyekezett enyhíteni. A keleti dimenzióban

²Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról (2011.), HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft 528.o.

³Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról (2011.) HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft 529.o.

történő kapcsolatfejlesztésekre csak a 2004-es és 2007-es bővítést követően kerülhetett sor. Ekkor az uniós döntéshozók felismerték azt, hogy a bővítéssel a térség államainak különböző gazdasági és politikai problémái is közelebb kerültek az Unióhoz és nem maradhatnak megoldások nélkül.⁴ Hivatalosan az Európai Unió a szomszédságpolitika révén a térségben lévő országok politikai stabilitását és a gazdasági fejlődést kívánja elősegíteni, ugyanakkor természetesen ezen folyamatok az EU érdekei mentén haladnak. A szomszédos országokban a stabilitás és a biztonság megteremtése az Unió biztonságát szolgálja. Nincsen ez másképpen gazdasági szempontból sem, ahol szintén az optimális gazdasági helyzetek megteremtésével új felvevő piac nyílik meg, ezáltal is serkentve a gazdasági teljesítményt. Fontos kiemelni, hogy a térségben a szomszédságpolitika alakítása az EU tagság perspektívája nélkül történik, így adódhat a kérdés, hogy képes-e az Unió ezekben az országokban elősegíteni az intézményi integrációt ezen eszköz nélkül is és ha igen, hogyan. Képes-e az EU olyan országokba exportálni a modelljét, amelyeket a jövőben nem kíván a soraiban látni? Nagyon fontos kérdés, hogy az EU tagság nélkül a fejlődésre való igény elegendő-e egy koherens, stabil rendszer kialakítására.

Ezt alapvetően egy tanító jellegű helyzetbe teszi, ahol az EU a tanár és a szomszédos államok a támogatásra szoruló tanulók. Az Uniónak az érdekei érvényesítése mellett, arra is figyelnie kell, hogy elkerülje a hódító nagyhatalom látszatát. Éppen ezért rendszeresen kiemeli, hogy az együttműködések alapja mindig a kölcsönös igény a kapcsolatok kialakítására és a jóhiszemű hozzáállás a másik félhez. A szomszédos országokkal történő kapcsolat alakítás bár az egyenlőség elvének alapjain nyugszik, egyértelműen egy más típusú gyakorlati megvalósulást jelent, amely hasonló a diák és a tanár kapcsolatához. Az egyenlőséget az EU komolyan gondolja és rendszeresen kihangsúlyozza a szomszédok egymás iránti kölcsönös felelősségvállalását, ugyanakkor azzal is tisztában van, hogy gazdasági és politikai óriásként másak a lehetőségei és korlátai akár egy bilaterális tárgyalás esetén is. Ez az Unió politikacsinálásából is világosan látszik. Az Unió megbünteti a partnereket, ha azok nem az elvártak szerint viselkednek. A szomszédok forrásokhoz jutnak az EU által, ha teljesítik a „jókormányzás”, Unió által definiált kritériumait. Ellenkező esetben, ezen feltételek nem teljesítése esetén, vagy a közös értékek figyelmen kívül hagyása esetén ezen országok, nem kapják meg ezeket a pénzeket és csak akkor juthatnak hozzá, ha megértik a közös értékeket tartalmát. Ezt a politikát nevezik „pozitív feltételelességnek” [angolul: positive conditionality].⁵

⁴ Nemzet és biztonság: biztonságpolitikai szemle, (2011.) Tóth Péter: Az európai szomszédságpolitika stratégiai dilemmáiról 44.o.

⁵ Danish Institute for International Studies (2005), Ulla Holm: EU'S NEIGHBOURHOOD POLICY: A QUESTION OF SPACE AND SECURITY 18.o.

2.2. A szomszédságpolitika jogi keretei

A bilaterális kapcsolatokat cselekvési tervek alapján alakítják. Ezeket a terveket az adott országra alkalmazva alakítják ki. Ezek alól kivételt képez Oroszország, amellyel úgynevezett négy közös térség létrehozását határozták el. A cselekvési tervek alapvetően fontossági sorrendeket határoznak meg, amik az adott országra vonatkoznak. Ezek érinthetik a politikai vagy intézményi reformokat, kulturális vagy szociális ügyeket, kérdéseket bel- és igazságügyi kérdéseket, kereskedelmi ügyeket vagy az energiafejlesztési és infrastrukturális kérdéseket. A fontosabb területek az adott ország földrajzi elhelyezkedésétől, a gazdasági és politikai helyzetétől, képességeitől és igényeitől függenek. Ezeket számításba véve differenciáltan kerülnek kialakításra ezek a cselekvési tervek. A már korábban létrehozott és megkötött megállapodások (a keleti szomszédokkal kötött partnerségi és együttműködési megállapodások, illetve a déli szomszédokkal létrehozott euro-mediterrán társulási megállapodások) természetesen érvényben maradnak. A cselekvési tervek azokat kiegészítik, a szomszédságpolitika pedig meghatározza a keretet.⁶

A szomszédságpolitikát alapvetően meghatározó egyik legfontosabb tényező a partnerországban a demokrácia és az úgynevezett jó kormányzás helyzete. Az Európai Unió legalapvetőbb értéke a demokrácia, biztonság és egyenlőség. Átlagosságban elmondható, hogy ezek az értékek minden kapcsolatot meghatároznak. Az együttműködés intenzitása és mélysége ezen tényezők jelenléte az adott partnerországban. Egy általános geopolitikai szemle után sajnálatos módon könnyen megállapítható, hogy az EU szomszédos államaiban ezen értékek súlyosan csorbulnak. Nagyon sok szomszédos államban sérülnek a fundamentális emberi jogok, a politikai rendszerek autoriterek vagy az elnyomó politikai rendszer kialakulása felé konvergálnak. Ennél a pontnál már fel is villan az Európai Unió, mint gazdasági és politikai óriás felelőssége. Az EU-nak alapvető értékei sérülnek, éppen emiatt jogosan merülhet fel az igény ezen rendkívül fontos és meghatározó társadalmi, politikai és gazdasági elemek az Unió által történő megvédésének. Az imént említett problémák figyelmen kívül hagyása nemcsak az Unió érdekeit sértenék, hanem hosszú távon a teljes európai kontinens, de akár az emberiség számára is rendkívül destruktív következményekkel járna. A szabadság, demokrácia és egyenlőség protekciója valamennyiünk elemi érdeke. Nyilvánvalóan az imént említett problémák megoldása csakis békés és diplomatikus eszközökkel történhet meg. Bár az Európai Uniónak jelenleg nincsen közös hadserege, azonban egy ilyen megalakulása esetén sem elfogadható még a legkritikusabb esetekben sem, bármilyen kényszerítő megoldás, legyen az katonai vagy más, offenzív jellegű eszköz. Az elmúlt időszakban sajnálatos módon az ENP-t súlyos

⁶ Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról (2011.) HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft 530.o.

kihívások érték, melyek nagyrésze külső eredetű. Délre tekintve Marokkó és Tunézia esetén kívül, sorban autokratikus rezsimekkel, folytatólagosan eszkalálódó erőszakkal és kilátástalannak tűnő helyzetekkel találkozhatunk. Keletre tekintve pedig láthatjuk, hogy az ENP teret engedett a gazdasági és politikai problémákkal küzdő Örményország és Ukrajna esetében az orosz eurázsiai expanzióknak.⁷

Ezek a problémák súlyos védelmi, politikai és gazdasági kihívások elé állították az ENP-t, melyeket nem tudott kellő hatékonysággal abszolválni. Hasonló helyzetben lévő országokban az orosz befolyás csak még inkább megerősítette és konzerválta az antidemokratikus értékeket és a politikai szabadságjogok hiányát. Különösképpen aggasztó a helyzet, tekintettel arra, hogy ezek a folyamatok nem egy távol-keleti vagy a Föld egyéb kontinensén elhelyezkedő országával történik meg, hanem az Európai Unió közvetlen szomszédságában. Az imént említett példák alapján levonható a következtetés, hogy az ENP így, ebben a jelenlegi formájában működésében nem kellően hatékony és már rövidtávon is kardinális változásokra van szükség. Nagyon fontos folyamatokról van szó, ugyanakkor a hatékonyság kiemelten fontos pozíciót kell, hogy betöltsön ezen döntésekre vonatkozóan és nem szabad hagyni, hogy a bürokratikus fogaskerek az Európai Unió és a demokrácia érdekeiből tépjenek ki darabokat. A múlt kudarcaiból, a jelen folyamatok alapos vizsgálatával és a jövőben várható kihívásokkal tisztában léve kell egy hatékony, univerzális és az EU értékeivel koherens, komplex stratégiát kidolgozni. Ezen stratégiai kérdésekről a kutatás későbbi fejezeteiben fogok részletesebben kitérni.

Ez Európai Unió szomszédságpolitikájában fontos mérföldkő volt a 2007-2013-as időszakra létrehozott Európai Szomszédsági és Partnerségi Eszköz (ENPI), [angolul: European Neighbourhood and Partnership Instrument], amellyel már konkrét támogatási eszközökkel is felruházták az ENP-t. A hét éves ciklusra összesen 11.18 milliárd eurónyi forrást határoztak meg. A 2014-2020-as költségvetési időszakban a ENP-t már az Európai Szomszédsági Eszköz (ENI) [angolul: European Neighbourhood Instrument] támogatta, felváltva az ENPI-t. A hét éves költségvetési időszakra meghatározott források összege az ENI-ben, 15,4 milliárd euró volt.⁸ 2007-ben indult útjára a Fekete-tengeri Szinergia kezdeményezés, és az EU 837 millió eurós alapot különített el számára az első hároméves periódusra. A kezdeményezés fő célja a Fekete-tengert körülölelő államok együttműködésének fejlesztése a következő területeken: környezetvédelem, halászat, energia, szállítás, biztonság, foglalkoztatás és szociális ügyek, kereskedelem, demokrácia-

⁷ Nathalie Tocci: The Neighbourhood Policy is Dead.: What's Next for European Foreign Policy Along its Arc of Instability? Istituto Affari Internazionali (IAI), 2014

⁸ ec.europa.eu/regional_policy

építés, emberi jogok, és az úgynevezett „befagyott konfliktusok” kezelése.⁹ A szakpolitika komplexitása miatt ebből az alpból leihívható források felhasználása nagyon szerteágazó. Látható ugyanakkor, hogy az eszközbe elkülönített és a fejlesztési folyamatokra fordított összegek növekedő tendenciát mutatnak, jelezvén azt, hogy az EU számára fontos ezen területeken az előrehaladás és a jó kapcsolatok fokozatos fejlesztése, valamint a kiélesedő problémák megoldása. A jövőben várhatóan még több forrásra lesz szüksége a kidolgozott cselekvési tervek sikeres kivitelezéséhez, ugyanis az elmúlt időszakban a demokratikus értékek és a szabadságjogok erősen csorbultak a legtöbb szomszédos államban.” A demokratikus értékek, az emberi jogok tiszteletben tartása és a jogállamiság fejlesztése terén sem mutatkozott igazán jelentős előrelépés az Unió szomszédóságában.” Az ENP ezt a források növelésével, ugyanakkor szigorúbb feltételekhez kötésével kívánta korrigálni. A koronavírus okozta „erős kéz” politika elterjedése miatt és a növekvő gazdasági és szociális problémák miatt, súlyos károk érték a jogállamisági és demokratikus értékeket. Jól láthatóan kirajzolódik egy „fal” az EU-s országok és a szomszédágpolitikában érdekelt országok között (lásd: 1.sz. ábra).

	Demokrácia Index (pont)	Globális Szabadság Index (pont)
Oroszország	1.39	20
Ukrajna	3.39	60
Moldova	3.11	61
Belarusz Köztársaság	1.39	11
Azerbajdzsán	1.14	10
Grúzia	3.25	60
Örményország	3	55
Szerbia	3.96	64
Koszovó	3.18	54
Montenegró	3.86	63
Albánia	3.82	66

⁹ Gugán Dániel: Az Euro-mediterrán Partnerség szerepe az Európai Szomszédágpolitikában, Grotius, 2011. 17.o.

1.sz. ábra: Az EU szomszédos országainak értékelése a Demokrácia Index és a Globális Szabadság Index alapján ¹⁰ Megjegyzés: 0-3.0= konszolidált autoriter rezsim, 3.1-4.00= hibrid/átmeneti rezsim, 4.1-7.00= konszolidált demokrácia/ 0-34= nem szabad, 35-70= részben szabad, 71-100= szabad

Az adatok áttekintésével könnyen látszik, hogy a szomszédokban nagyon aggasztó a helyzet és a tendenciák egyre csak rosszabb képet mutatnak. Az közel múltban történt antidemokratikus választások, a fokozatosan eszkalálódó erőszak, a politikai jogok csorbítása és a koronavírus járvány okozta gazdasági nehézségek egyértelmű és határozott fellépést igényelnek az Európai Unió részéről. Ezek a rendkívül komoly problémákra az eddigieknél sokkal hangsúlyosabb, hatékonyabb és céltudatosabb politikai és stratégiai döntésekkel kell reagálni.

A szomszédságpolitika mellett a déli dimenzióban az Unió 27 országa, és a mediterrán térség további 16 állama (Albánia, Algéria, Bosznia Hercegovina, Egyiptom, Horvátország, Izrael, Jordánia, Libanon, Marokkó, Mauritánia, Monaco, Montenegró, a Palesztin Hatóság, Szíria, Törökország és Tunézia) 2008 júliusában Párizsban döntött a „Barcelonai Folyamat Unió a Mediterrán Térségért” elnevezésű kezdeményezés elindításáról. Alapvető célja, hogy a bilaterális társulási megállapodások mellett egy kibővített multilaterális keretet létrehozzon, így segítve a déli partnerekkel való együttműködést. Az Unió a Mediterrán Térségért [angolul: Union for The Mediterranean-UfM] keretén belül kétévente találkozót tartanak, 2010 szeptemberétől pedig barcelonai székhelyű önálló titkárság igazgatja és végzi a meghatározott munkát. Elsősorban üzletfejlesztési, környezetvédelmi, közlekedési és energiaügyi infrastruktúrafejlesztési kezdeményezésekből áll. Az oktatási kapcsolatok erősítése céljából egy szlovéniai székhellyel rendelkező euro-mediterrán egyetem is kialakításra került.¹¹

A keleti dimenzióban történt kapcsolat építési irányokat átfogni hivatott Keleti Partnerség [angolul: Eastern Partnership-EaP] 2009-ben jött létre. Célja kifejezetten a keleti szomszédokkal történő jelentős előrehaladása politikai, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatokban. Az Keleti Partnerség foglalkozási körébe tartozik Ukrajna, Moldova, Georgia, Örményország, Azerbajdzsán és néhány külön kondícióval a Belarusz Köztársaság. Alapvetően ugyanazon az elvi irány alkotáson mozog és a hosszú távú stratégiai céljai is az ENP stratégiáiba illeszkedik bele. Az Keleti Partnerség új kezdeményezésekkel és irányokkal egészíti ki és extra forrásokkal bővíti ki az ENP-t. Céljai közé tartozik az új és a továbbfejlesztett partnerségi megállapodások kialakítása, köztük a Mély és Átfogó Szabadkereskedelmi Megállapodások [angolul: ‘Deep and Comprehensive Free Trade Agreements- (DCFTA)] létrehozása. Ez magában takarja a magasabb szintű kezdeményezési

¹⁰ www.freedomhouse.org alapján saját készítés

¹¹ Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról (2011.) HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft 530.o.

kapcsolatokat a mobilitás és az energia területén, és fokozott együttműködés számos társadalmi kérdésben. Az EaP egy 350 millió eurós forrás növelést ígért a hat résztvevő országra vetítve 2010 és 2013 között, egy további 250 millió eurós forrás átcsoportosítást a már létező ENP alapból az EaP alapba. Az Keleti Partnerség továbbá egy multilaterális dimenziót is megnyitni kíván négy tematikus platform alapján (demokrácia, gazdasági integráció, jó kormányzás és energetikai biztonság).¹²

A szomszédos országokkal való kapcsolatok fejlesztésének egyik fontos eszköze az úgynevezett „Stabilizációs és Társulási Megállapodások” (STM) [angolul: Stabilization and Association Agreement]. Ez az eszköz leginkább a nyugat-balkán országainál alkalmazott stratégiáknál figyelhető meg. „Az egyes országokra szabott feltételek meghatározása, a stabilizációs és a társulási komponensek között a megfelelő arányok megtalálása, a bővítési folyamat irányában történő elmozdulás a stabilizációs és társulási folyamatban vállalt kötelezettségek végrehajtását elősegítő mechanizmusok és eszközök révén válhat sikeressé.”¹³ Ezen eszközök segítségével kívánja az Unió stabilizálni és a már stabilizált országok esetén konzerválni azt. A régió biztonsága és az ott lévő államok prosperitása hosszú távon EU számára is érdekelt és nagyon fontos folyamat, mely nélkül az EPI kudarcra van ítélve.

A 2007 és 2013 közötti költségvetési időszakban tehát az ENP már 4 pilléres finanszírozási struktúrából tudott dolgozni. Ennek elemei a következők:

„-Európai Szomszédági és Partnerségi Eszköz (European Neighbourhood and Partnership Instrument – ENPI) – 12 milliárd euró: kétoldalú támogatás, regionális támogatás, régióközi támogatás, határon átnyúló támogatás, szomszédági beruházási eszköz (700 millió euró), kormányzási keret (governance facility) (50 millió euró évente).

-Tematikus eszközök – 7,5 milliárd euró: Európai Eszköz a Demokráciáért és az Emberi Jogokért, (1,1 milliárd euró), a nukleáris biztonságért való együttműködés eszköze (524 millió euró), stabilitási eszköz (1,6 milliárd euró), fejlődési és együttműködési eszköz (4,3 milliárd euró).

- Befektetési/hitelezési támogatás –12,4 milliárd euró: Európai Beruházási Bank (EIB), Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD).

-Egyéb pénzügyi támogatási formák: makroökonómiai támogatás, egyebek.”¹⁴

¹²Ariella Huff: The role of EU defence policy in the Eastern neighbourhood, The Institute for Security Studies (EUISS), 2011

¹³ Soós Edit: Új Szomszédáspolitikai kihívások a Nyugat-Balkán országaiban, DE IURISPRUDENTIA ET IURE PUBLICO: JOG- ÉS POLITIKATUDOMÁNYI FOLYÓIRAT, 2007, 21.o.

¹⁴ Tálás Péter: Az európai szomszédáspolitikai stratégiai dilemmáiról, Nemzet és Biztonság: Biztonsáspolitikai Szemle, (2011.) 46.o.

A 2007-2013-as költségvetési időszakban tehát a szomszédosságpolitika – négy különböző forrásból – elvileg összesen 31,9 milliárd euróhoz juthat. Ezen belül azonban a csak az ENP 16 országát szolgáló Európai Szomszédági és Partnerségi Eszközre (ENPI) 12 milliárdot (4 milliárdot a keleti, 8 milliárdot a déli szomszédok támogatására), a beruházási és hiteltámogatási eszközre pedig 12,4 milliárdot (3,7 milliárdot a keleti, 8,7 milliárdot a déli szomszédok támogatására) tartalmaz a költségvetés.¹⁵

A 2014-2020-as költségvetési évben az ENPI-t felváltó ENI már önmagában 15,4 milliárd eurós költségvetési keretből dolgozhatott.¹⁶ Ugyanakkor fontos látni, hogy ezen források felhasználásának az eredményeit nyomon kell követni és a feladatok ellátását illetően a megfelelő teljesítést elvárni. Kérdés, hogy a feltételül szabott területeken, milyen haladás képesek a támogatott országok felmutatni és persze az is, hogy időben mennyire tudják magukat tartani az előzetesen megbeszéltekhez képest a feladatokat illetően. Ezen haladások megkövetelése és ütemének felgyorsítása érdekében fontos, hogy az EU kellően felmérje az adott országokban fennálló helyzetet és hiányosságok esetén szigorúan kezelje az országokba szánt támogatási források elosztását. A kellő határozottsággal és a támogatói szándékkal a fejlesztések kivitelezése és az együttműködések sikeressége már rövid- vagy középtávon is jelentős eredményekkel kecsegtet.

¹⁵ Tóth Péter: Az európai szomszédosságpolitika stratégiai dilemmáiról, *Nemzet és Biztonság: Biztonságpolitikai Szemle*, (2011.) 46.o.

¹⁶ www.euneighbours.eu, 2021.03.14.

3. Az együttműködés gyakorlati megvalósulása

3.1. Az EU szomszédságpolitikájának bemutatása

Az Európai Unió harmadik országokkal való kapcsolatépítési és kapcsolattartó szomszédságpolitikájában egy jelentős mennyiségű realizmus és pragmatizmus figyelhető meg. Több olyan partner állam esetében, amelyek nem, vagy csak minimális mértékben tesznek az EU által meghatározott értékek védelméért, az Unió a „differenciálás” fogalmat veszi elő. Ez alapvetően az országok közötti regionális, gazdasági és földrajzi különbségekre lett kitalálva, de az Unió gyakran használja egyfajta takaróként is annak érdekében, hogy ezekkel a renitens országokkal is fent tudja tartani a kapcsolatot. Az Unió politikájában megfigyelhető, hogy sok esetben nem egy előíró/megkövetelő magatartást képvisel harmadik országokkal, hanem inkább az adott állam kívánságaira/cselekedeteire reagál. Erre jó példa, hogy az Unió beleegyezett az országok fejlődéséről és közös értékekre való törekvéseikről készülő éves jelentések selejtezéséről, melyek vitathatatlanul az EU egyik fő értékelési eszközei.¹⁷ Ezen dokumentumok alapján lehet leginkább értékelni a folyamatok irányát és annak a mértékét, hogy mennyire sikerül a rögzített közös értékek és elvek érvényesítése. Ezen objektív mérések és jelentések helyett az EU gyakran a „Közös Partnerségi Prioritásokban” foglaltakra hivatkozik a partnerekkel való kapcsolatok során. Ezen módon az Unió képes az érdekei szerint elosztani a forrásokat és olyan államoknak is forrásokat biztosítani, amelyek akár a közös értékek figyelmen kívül hagyásával hoznak meg bizonyos intézkedéseket vagy határoznak meg jogszabályokat. Ezekkel a forrásokkal a rövid távú stabilitást elősegítő projekteket vagy terveket támogat, amik természetesen rövid- vagy középtávon fontos sikerekkel kecsegtethet, ugyanakkor a hosszú távon ez a megközelítés még visszaüthet. A globális szintén ez az Uniónak kiemelten fontos, hogy példát mutasson az emberi jogok iránt való törhetetlen elköteleződésében és nem szabad, hogy aktuálpolitikai érdekek miatt a partnerországokban a legapróbb mértékben is sérüljenek ezek a fundamentális jogok. A következetesség és igazságosság elvének alkalmazásával kell az Uniónak a szomszédságpolitikában résztvevő tagállamok felé a segítséget és támogatást nyújtani.

3.2. Gazdasági kapcsolatok

Egyiptom több fontos területen is kiemelt partnere az Európai Uniónak. A kapcsolatok szorosabbá válásával a gazdasági kapcsolatok intenzitása is jelentős mértékben megnövekedett. Az euro-

¹⁷ Hélène Michou: EU-Egypt Bilateral Relations: What Scope for Human Rights Advocacy?, EuroMed Rights, 2016, 11.o.

mediterrán megállapodásnak köszönhetően egy szabadkereskedelmi térség jött létre. Ez fontos hatással volt a kereskedelmi kapcsolatok alakulására. A mezőgazdasági termékekre vonatkozó vámokat eltörölték, így is könnyítve az Egyiptommal való kereskedelmet.¹⁸ Első számú külföldi befektetőként az EU jelentős mennyiségű külföldi tőkével járul hozzá az országban lévő gazdasági helyzet fejlesztéséhez, így az életszínvonal emeléséhez. Az elmúlt években az országba áramló külföldi működőtőke beruházások körülbelül háromnegyede az Európai Unióból származott, és ez a tendencia várható a jövőben is. Az Egyiptomba folyósított források elérik évente az 1,3 milliárd euró értéket. A 2014-2020-as időszakban az Európai Szomszédosági Eszköz (ENI) a források alapjául szolgáló fő eszköz.¹⁹ Egyiptom legnagyobb kereskedelmi partnereként az Európai Unió veszi fel az egyiptomi export 46%-át és felel az Egyiptomba áramló import 39%-ért. Az Európába szánt Egyiptomi export termékek nagyon széles skálát fednek le. Első sorban textilipari termékek, olaj, kézműves és mezőgazdasági termékeket. A földrajzi megosztottság az import oldalon jóval nagyobb. A legtöbb termék estében nagy a verseny az EU és a világ többi országa között. Leginkább igaz ez az építőipari termékekre, amelyek a teljes egyiptomi import egy harmadát teszik ki. Az Európai Unióval való együttműködésnek köszönhetően az országba áramló külföldi működőtőke befektetések is jelentős mértékben megnövekedtek. Az Euro-Mediterrán Partnerség a gazdasági kapcsolatok terén is jelentős hatással bírt. Az EU-Egyiptom bilaterális kereskedelmi kapcsolatok volumene a 2004-es 11,8 milliárd euróról 2008-ra 20,8 milliárd euróra nőtt, szemben a megállapodás előtti átlagos 10 milliárd euró értékű forgalommal. A kibővített EU, Egyiptom első számú kereskedelmi partnere a Földön és a teljes kereskedelmi ügyleteik 34%-át az Unióval intézik. A kereskedelmi és gazdasági kapcsolatok intenzitásának növekedése az egyiptomi gazdaság folyamatos növekedésével és a bilaterális kapcsolatok további fejlődésével, illetve a további területeken való szorosabb együttműködéssel jár együtt.²⁰

3.2.1. A MEDA-Program

Pénzügyi és gazdasági kontextus esetében fontos beszélni a MEdures D'Accompagnement (MEDA) programról. Ez a program fontos mérföldkő volt a mediterrán régió országaival való kapcsolatépítésben és fejlesztési szempontból is jelentőséggel bírt. A MEDA Program (MP) az EU fő pénzügyi eszköze a Euro-Mediterrán Partnerség keretén belül végrehajtandó feladatok és a célkitűzések eléréséhez szükséges források biztosítására. A források bilaterális formában kerülnek

¹⁸ <https://eeas.europa.eu/>, 2021.04.15.

¹⁹ Omnia Helmy: The Impact of Egypt-EU Free Trade Agreement on Egypt's Manufacturing Exports and Employment, 2018, Friedrich-Ebert-Stiftung, 25.o.

²⁰ Ashraf S.E. Saleh: Egypt and the EU: An Assessment of the Egyptian Euro-Mediterranean Partnership, Graduate School of Business, Arab Academy for Science, Technology and Maritime Transport, 45.o.

folyósításra. Ezekből a forrásokból az alábbi országok részesülnek: Marokkó, Tunézia, Algéria, Egyiptom, Libanon, Szíria, Jordánia és a Palesztin Hatóság. Ezen kívül Izrael és Törökország is részesül ezen pénzügyi instrumentum által biztosított forrásokból.²¹

A MEDA program öt darab alapvető célkitűzés elérésre jött létre: az imént felsorolt országokban élő emberekkel való szorosabb kapcsolatok kialakítása, a térségben a politikai stabilitás megteremtése és a demokratikus értékek megerősítése, a térségben való közös prosperitás elérése, egy szabadkereskedelmi térség kialakítása az Unió és a Mediterrán Partnerség államai között és a társulási megállapodások gyakorlati alkalmazásának elősegítése, különös tekintettel az euromediterrán piac fejlesztésére. Valamennyi MEDA forrás az EU költségvetéséből származik és ezek a források nem visszafizetendő támogatások. A MEDA program egy globális alap és források szétosztása nem előre meghatározott módon történik. Ez azt jelenti, hogy nem százalékos alapon járnak ezek a források, hanem egyéni módon történnek meghatározásra. A folyósított összegek mértéke függ az adott állam közös értékek iránti elkötelezettségétől, a célkitűzések elérése érdekében tett erőfeszítéseitől és az együttműködés intenzitásától. Ez azt is hordozza magában, hogy a források elosztása egyfajta versenyt generál a jogosult országok között, sőt az országokon belüli projektek között is. Két fontos sajátossága is van a MEDA programnak. A forrásokra nem csak államok vagy régiók jogosultak, így gyors és hatékony támogatást lehet nyújtani az igénylőknek és az EU részéről is fontos cél, hogy egyenlő és igazságos hozzáférést biztosítson a lehetőségekhez. Másik fontos elem, hogy a MEDA keretén belül folyósított források a felhasználási feltételek megszegése esetén befagyaszthatóak vagy akár visszavonhatóak. Ilyen a közös értékek csorbítása vagy a közös biztonsági törekvések megszegése.²² Nagyon fontos, hogy az együttműködésben résztvevő államok a koherenciát elősegítő törekvései értékelve legyenek, ugyanakkor a források szigorú feltételekhez kötése és számonkérése valamennyi partner érdeke. A régió fejlődése és az országokkal való kitartó együttműködés jelentős változást hoz az ott élők életszínvonalában és az Európai Unió számára is fontos eredményekkel kecsegtet.

3.2.2. Európai Beruházási Bank

Az Európai Beruházási Bank (EBB) [angolul: European Investment Bank (EIB)] is jelentős szerepet játszik a térség fejlesztésében és az Euro-mediterrán Partnerség keretén belül kitűzött célok elérésében. Az EBB céljai közé tartozik a térségben található országok gazdasági és társadalmi modernizációjának elősegítése a rendelkezésre álló pénzügyi eszközeivel. A feladatok

²¹ <http://www.emwis.org>, 2021.04.16.

²² Ashraf S.E. Saleh: Egypt and the EU: An Assessment of the Egyptian Euro-Mediterranean Partnership, Graduate School of Business, Arab Academy for Science, Technology and Maritime Transport, 52.o.

végrehajtásához és a partnerek számára nyújtott szolgáltatások átfogó kezelése érdekében hozták létre az Euromediterrán Beruházási és Partnerségi Eszközt [angolul: Facility for Euro Mediterranean Investment and Partnership (FEMIP)]. Ez az EBB fő pénzügyi instrumentuma a mediterrán partnerek számára. Alapvető céljai közé tartozik az ivóvízhez és élelemhez való biztonságos és fenntartható hozzájutás, az oktatás és egészségügyi ellátás fejlesztése, a fenntartható közlekedés terjesztése és a kisvállalkozások és startup cégek növekedésének támogatása.²³

A FEMIP-t 2002 októberében hozták létre az Európai Bizottság kérésére, Barcelonában azzal a céllal, hogy erősítse és hatékonyabbá tegye az EBB mediterrán térségben való tevékenységeit. Mára az egyik legmeghatározóbb szereplő a régióban és kiemelt prioritásai közé tartozik a helyi privát szektor fejlesztése és egy befektetési szempontból ideális gazdasági helyzet megteremtése. Az EBB tevékenységei a mediterrán térségben, az Európai Unió politikai érdekszférája mentén történnek, szorosan együttműködve az Európai Bizottsággal és más nemzetközi pénzügyi intézményekkel. Hat év alatt a FEMIP több mint 8,5 milliárd eurót fektetett be 125 projektbe, támogatott 1770 kis- és középvállalkozást és majdnem 100 millió eurónyi forrást különített el technikai fejlesztési programokra és tanfolyamokra. A folyósított források húsz százaléka a fenntarthatósággal és klímával kapcsolatos projektekre irányul.²⁴

A közvetlen beruházásokon kívül széles körű pénzügyi termékekkel rendelkezik az EBB. Kedvezményes hitelt biztosítanak egy adott projekt értékének ötven százalékáig. Vissza nem terítendő támogatásokat is nyújtanak együttműködve Uniós országokkal és más pénzügyi donorokkal. A támogatott cégek vagy vállalkozások számára technikai segítséget is nyújtanak, így is fejlesztve a helyi humán tőkét. A helyi privát szektor fejlesztése és munkahelyek teremtése a hosszú távú gazdasági fejlődés kulcsa. A nagyobb vállalatokat közvetlenül támogatják, a kisebb vállalkozások esetében pedig a helyi partner bankok segítségével. Az EBB kifejezetten Egyiptommal 1979-óta működik együtt. Az EBB aktívan támogatta az egyiptomi gazdaság modernizációs törekvéseit és a mai napig fontos partnere a gazdasági és pénzügyi területeken. Az EBB fontos projektben vett részt. Ilyen projekt volt a Fayoumi (Fajjúm) szennyvízhálózati fejlesztés, amely kb. 100km-re fekszik Kairótól délnyugatra és a – Kafr El Sheikh,

Gharbeia and Dakhalya területén kerszetül futó Kitchener nevű csatorna korszerűsítése, ami egymillió ember számára nyújtott jobb higiénés és ellátási lehetőséget. Ezeken kívül kiemelt célként

²³ www.eib.org

²⁴ Ashraf S.E. Saleh: Egypt and the EU: An Assessment of the Egyptian Euro-Mediterranean Partnership, Graduate School of Business, Arab Academy for Science, Technology and Maritime Transport, 53.o.

a szén-dioxid kibocsátás csökkentése érdekében támogatta a Kairói metró beruházást, ami napi kétmillió embert szolgál ki.²⁵

3.2.3. A PRIMA-Program

Ahogy azt feljebb láthattuk, a régióval és Egyiptommal való gazdasági kapcsolatok egyik legfontosabb területe az élelmezés és ivóvíz ellátás. A mediterrán országok ivóvíz ellátásának fejlesztése és az élelmiszerhez való biztonságos hozzáférés feltételeinek megteremtése okán jött létre a PRIMA (Partnership for Research and Innovation in the Mediterranean Area) program mely a résztvevő országokkal való közös munkát kezdeményezi az élelmezési és agrárszektorban. A PRIMA nonprofit formában működő szervezet, Barcelonai székhellyel. A szervezet felel minden adminisztratív, irányítói, szervezési, támogatói és átláthatósági feladatért. A PRIMA-ban egyes EU tagországok és az Euro-Mediterrán Együtműködésben résztvevő államok találhatók. A programban jelenleg 19 ország vesz részt: (Algéria, Horvátország, Ciprus, Egyiptom, Franciaország, Németország, Görögország, Izrael, Olaszország, Jordánia, Libanon, Luxemburg, Málta, Marokkó, Portugália, Szlovénia, Spanyolország, Tunézia és Törökország). A PRIME jelentős fejlesztéseket támogat az agráriumban és az országok számára igyekszik elérhetővé tenni az ágazat fejlődéséhez szükséges szakmai tudást. Három főbb meghatározó célterületre összpontosítja forrásait a PRIMA: vízgazdálkodási fejlesztések, gazdálkodási rendszerek és az agrártermékek globális értékláncokba való integrálása. Valamennyi projekt során kiemelt fontossággal kezelik a fenntarthatósági és méltányossági kritériumokat.

Az együttműködésekre fordított kiadásokat és az anyagi fedezetet két módon biztosítják. Először is a PRIMA partnerek (államok) által befizetett pénz az, ami rendelkezésre áll. A források újraelosztása a PRIMA által meghatározottak alapján történik. Másik részről az Európai Unió is biztosít forrásokat a fejlesztések elérésére, mégpedig a Horizont 2020 program keretében belül, amely bár 2020-ban befejeződött számos projekt még a mai napig kivitelezés alatt áll. A Horizont 2020 az EU kutatási és fejlesztési programja. Jelenleg körülbelül 494 millió eurónyi forrás áll a PRIME rendelkezésére. A tagállamok által összesen befizetett összeg 274 millió eurót tesz ki, az Unió Horizont 2020 program keretében folyósított összege pedig 220 millió eurónyi forrást jelent. A fejlesztési tervek kidolgozása és a források elosztásának módja pedig az EU útmutatásaival és céljaival összhangban kerülnek meghatározásra minden projekt esetében. A PRIMA által nyújtott szolgáltatásokra (ideértve az anyagi támogatásokat is) jogi entitások pályázati úton jelentkezhetnek.

²⁵ www.eib.org

A pályázati jelentkezéseket a PRIMA végrehajtási struktúráért felelős részlege végzi, több körben, alaposan átvizsgálva a jelentkezéshez szükséges kritériumok és követelmények meglétét.²⁶

3.3. Szociális fejlesztések

A legfontosabb uniós program a szociális és foglalkoztatási szektorban az úgynevezett „Sürgősségi Foglalkoztatási Beruházási Projekt” [angolul: Emergency Employment Investment Project (EEIP)], ami 2014 indult útjára az egyiptomi kormány szociális fejlesztési jóváhagyása után. Az Európai Unió 69,8 millió eurót biztosított a projekthez, későbbi forrásbővítési szándékkal. Ez a projekt a munkahelyteremtést ösztönözte és a társadalmi leszakadást igyekezett lassítani és megállítani. Ezen kívül egy sor bilaterális program és projekt fut Uniós forrásokból, melyeknek célja a gazdasági reformok által hátrányosan érintett társadalmi csoportok számára megnyitni az utat a munkaerőpiacra és a gazdasági teljesítmény, valamint termelékenység növelése. Az oktatáshoz való hozzáférés, az iskolai étkeztetés, városi és vidéki fejlesztések, infrastrukturális beruházások. Ezek mind az EU által finanszírozott fontos szociális projektek, amik bár nem közvetlen a gazdasághoz tartozik, mégis a jövőben kulcsfontosságú szereppel bír egy állam fejlődésének szempontjából. Ezeken kívül sok civilszervezettel kötött megállapodáson keresztül is segít az Unió a társadalmi szektorban végbemenő folyamatos fejlődés terén. Az egyiptomi emberek 54%-a vidéki részeken lakik, ahol az országos átlag alatti jövedelmi viszonyok és életszínvonal jellemző. Ezeken a területeken az alapvető közszolgáltatásokhoz (egészségügyi, oktatási, infrastrukturális) való hozzáférés is gondot okoz. Ez is jól mutatja, hogy jelentős fejlődésre van még szükség ezen a téren.

A mezőgazdasági ágazat túlsúlya is komoly kihívások elé állította az országot. A termőföldeket nagyfokú széttagoltság jellemzi, ami a megfelelő gazdálkodás rovására megy. Ez még a kisebb probléma lenne azonban maga a művelésre alkalmas földek száma is vészesen csökken, többek között köszönhetően az elsivatagodás jelenségének, aminek a veszélyeit a korábbiakban már bemutattam. Ebből is könnyen következtethető és kiválóan szemlélteti is, hogy ezekben a szektorokban való együttműködés szorosan összefügg és ezért van szükség egy komplex, összefüggéseken alapuló megközelítésre. Ezeken kívül az öntözővíz készletek is elapadtak és a földek műveléséhez létfontosságú vízellátás is akadozik emiatt. Ezeknek a súlyos problémáknak is köszönhetően az Európai Unió kiemelt forrásokkal támogatja ezen szektor fejlődését és a területen való aktivitása teljes mértékben növekvő tendenciát mutat. Összesen 200 millió eurónyi forrás áramlott már ebbe a szektorba ez Unió részéről volt és jelenlegi finanszírozott projektek keretén belül.²⁷ Ezen kívül Egyiptom rendszeres kedvezményezettje és haszonélvezője az Európai Bizottság

²⁶ <https://prima-med.org/about-us/prima-in-brief>

²⁷ EUROPEAN COMMISSION: Report on EU-EGYPT relations in the framework of the revised ENP, 2017, 6.o.

által szervezett tréningeknek és „workshopoknak”. Ezeknek a tréningeknek a célja egy olyan tudás átadása és fejlesztése, aminek köszönhetően ez egyiptomi termékek minősége megfelelő szintű tud lenni, így biztosítva a globális piacon való helytállást. Ennek természetesen közvetlen hatása van az egyiptomi export volumenének növekedésére és a gazdasági kapcsolatok intenzitásának mértékére.

A városokban is fontos, megoldandó problémák vannak jelen. Egyiptomban körülbelül 37 millió ember él városokban vagy a városhoz szorosan kötődő agglomerációban.²⁸ Ezeket a részeket szintén az alapvető ellátáshoz való hozzáférés hiánya jellemzi, ugyanakkor más problémák is felmerülnek vagy kiéleződnek. A megfelelő közhigiéncia hiánya, és a rendkívül szennyezett levegő is az itt élők várható élettartamának a csökkenésével jár. A fejletlen infrastruktúra pedig sokkal súlyosabban érinti a városban lakókat. A nyomornegyedekben lakók száma is igen magas. Ezen részekre az iskolázatlanság és a magas munkanélküliség jellemző. A helyzetből való kitörés nehézsége is egy elhúzódó szociális és gazdasági probléma, ami rányomja a bélyegét az ország gazdasági mutatóira is és egy megoldatlan problémát eredményez. Az Európai Unió számos bilaterális eszközzel van jelen az egyiptomi városfejlesztés terén és jelentős mértékű forrást biztosít ezen projektekre. A közvetlen forrás folyosításokon kívül együttműködik más intézetekkel is a fejlesztések sikerességének érdekében. A Francia Fejlesztési Ügynökséggel [Agence française de développement (AFD)] és az Európai Fejlesztési Bankal (EIB) együttműködve hozták létre az Integrált Fenntartható Lakás- és Közösségfejlesztési Programot [angolul: Integrated Sustainable Housing and Community Development Programme]. A program finanszírozási struktúrája két pillérből áll. Egyszer egy 63,5 millió eurós alap áll rendelkezésre a fejlesztésekre, melyhez az EU 18,8 millió euróval járul hozzá. Ezen kívül egy 93,8 millió eurós eszköz is a programot van rendelve, melyhez az Európai Unió 15,3 millió eurónyi forrást biztosít a következő időszakra vonatkozólag.²⁹

3.4. Energiaipar

Az Európai Unió és Egyiptom gazdasági kapcsolatairól beszélve fontos megemlítenünk egy a közelmúltban egyre aktuálisabbá váló együttműködési területet. Ez nem más, mint az energetikai szektor. Az Európai Unió számára az energiapolitikai mindig is egy komplex, jelentős kihívásokkal foglalkozó szakpolitikai ága volt. Az energia függőség és a hozzá tartozó gazdasági és politikai kihívások mai nap megoldásra váró, innováció igénylő problémái az Uniónak. A fenntarthatósági és környezetvédelmi aspektusairól nem is beszélve. A közép- és hosszú távú energiai (ezáltal politikai is) kiszolgáltatottsága az Uniónak egy nehezen megoldható, ugyanakkor rendkívül fontos kihívása,

²⁸ FAO statisztikai évkönyv, 4.o.

²⁹ EUROPEAN COMMISSION: Report on EU-EGYPT relations in the framework of the revised ENP, 2017, 7.o.

mely minden tagállamot érint. Egyiptommal való gazdasági kapcsolatok vonatkozásában is jelentőséggel bíró terület az energetika.

Ahogy az az Európai Bizottság éves beszámolójából kiderül, 2020-as évben az Egyiptomból származó import termékek kicsivel több, mint harminc százaléka ebbe a kategóriába tartozott. Az EU 1950 millió értékben vásárolt ásványi tüzelőanyagokat, kenőanyagokat és további ezekhez kapcsolódó anyagokat. Bár a koronavírus járvány miatt kialakuló kereslet visszaesés miatt, ezen termékek import igénye is visszaesett és az előző évhez képest mínusz 42,6-es eredményt tudott produkálni, de még így is ez a terület a legmeghatározóbb a kereskedelmi kapcsolatokra való tekintettel.³⁰

Az energetikai együttműködés mindkét fél számára gyümölcsözőnek bizonyult. Egyiptom a tisztességes olaj árak mellett, segítséget is kap az Európai Uniótól az energia kapacitásai fejlesztésére, kiemelt prioritásként tekintve a megújuló energiaforrások telepítésére, úgy, mint a szélenergia, vízenergia napenergia és ezek mellett a nukleáris energiából származó kapacitások bővítése is az együttműködések során meghatározott célok között szerepel. Természetesen az EU érdekei érvényesítésre kerülnek és ő is profitál az együttműködésből csak más módon. Az Európai Unió részéről a legjobb befektetési stratégia az országban végbemenő fejlesztések ütemének felgyorsítása, így a kereskedelmi kapcsolatok intenzitásának a növekedése is várható. Ez megfigyelhető a partnerek gazdasági kapcsolatainak vizsgálatával. Minden az EU által Egyiptomban elköltött egy euró után, Egyiptom 101 euró értékben exportált termékeket az Unióba.³¹

A gazdasági kapcsolatok jövőjét illetően az együttműködések és kooperációk terén a fejlődő tendencia megtörése nem várható. Mind Egyiptom, mind az Európai Unió többször a gazdasági kapcsolatok fejlődésére vonatkozó pozitívan értékelhető kijelentéseket tett. Az EU a szomszédspolitikai irányok meghatározásánál várhatóan fontos és a régióban meghatározó partnerként fog a továbbiakban is Egyiptomra tekinteni. A fejlesztések ütemében és az országba áramló források mértékben is növekedés várható.

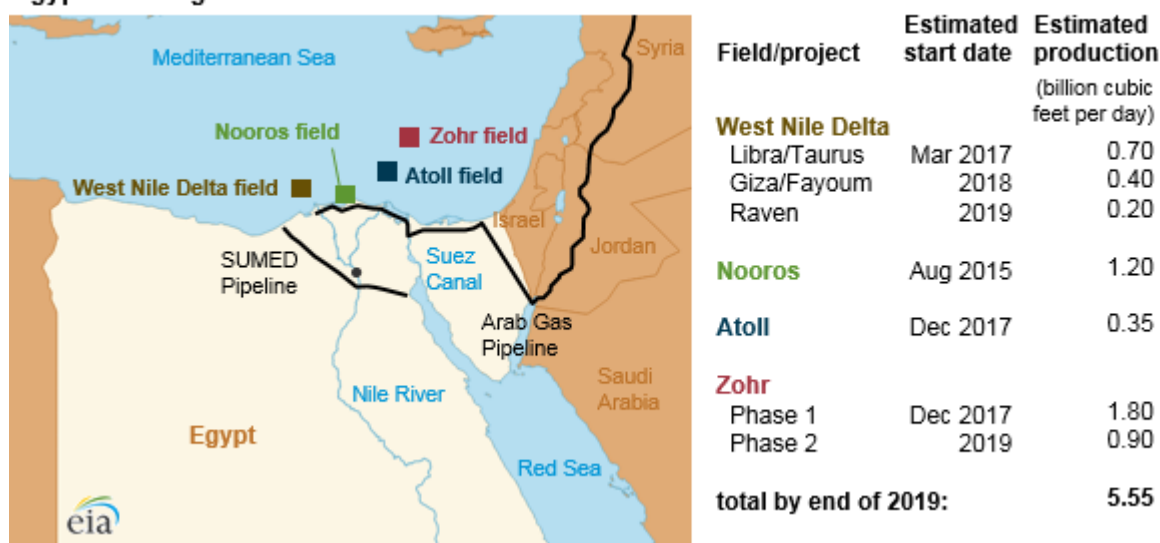
Ez elmúlt évek egyik fontos energiaipart érintő fejleménye volt az Egyiptom területen jelentős mennyiségben felfedezett gázolajlelőhelyek kiaknázása. Ezek közül is kiemelkedik és meghatározó jelentőséggel bír az úgynevezett Zohr lelőhely, ami a Földközi tenger térésgében található legnagyobb és legenergiadúsabb területté lépett elő és a Nooros nevű lelőhely, ami szintén egy

³⁰www.webgate.ec.europa.eu

³¹ Middle East and North Africa Programme Workshop Summary: European Union Policies and Egypt's Economic Challenges, 2009, 4.o.

hatalmas terület, a Nílus torkolatánál. Ezen lelőhelyek felfedezése és kiaknázása fellendítette az (egyébként is energetikai szektorban fontos szereplőnek számító) Egyiptomba érkező energiaiparhoz köthető olaj és földgáz befektetések piaci mértékét. Ezek a fontos felfedezések és az ezekhez köthető makrogazdasági hatások együttesen elősegíthetik Egyiptomot az energiafüggetlenség eléréséhez az elkövetkező években és talajt adott Egyiptom törekvéseihez, miszerint vezető energia hatalommá szeretne válni a mediterrán régióba. 2. sz. ábra: Az egyiptomi fölgázlelőhelyek földrajzi elhelyezkedése³²

Egypt natural gas fields and select infrastructure

Az Európai Unió rendkívül érdekelt az egyiptomi energetikában, ahol jelenleg is számos fontos projektet finanszíroz és a jövőre vonatkozóan is több beruházás eszközölése várható. Az egyik ilyen, a 2015-ben aláírt, jelenleg is futó, Egyiptomi gázvezeték projekt, melyhez az Európai Unió 68 millió eurónyi forrást biztosított. Említésre méltó esemény még a Mediterrán Fenntarthatósági Pénzügyi Létesítmény átalakításából létrejött Zöld Gazdasági Alap, amely az energiaszektor környezeti terhelését kívánja csökkenteni és a fenntarthatósági szempontok érvényesítéséhez szükséges pénzügyi háttérrel kívánja biztosítani. Az erről szóló megállapodást az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank [angolul: European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)], több helyi bankkal kötötte meg. További partner bankokkal is meg szeretnének majd még állapodni,

³² EIA: Offshore discoveries in the Mediterranean to increase Egypt's gas output

hogy a pénzügyi akadályokat le tudják bontani és egy fenntartható, környezetbarát ugyanakkor erős és független energiaipar jöjjön létre Egyiptomban.³³

Személy szerint is kiemelten fontos területnek tartom az energiaszektorhoz kapcsolódó részeket. Az energia függőség az Unió számára is egy máig megoldatlan probléma és minden egyes, az energiapiacra jelentős szerepet betöltő partnerrel fontos az együttműködések intenzitásának növelése és a kölcsönösen előnyös kapcsolatok fenntartása. Úgy gondolom, hogy az ENP-ben is egy olyan hatékony energiastratégia kell, amellyel csökkenthető az EU energiafüggősége és ezzel együtt a környezet védelme is biztosított. A kettő szorosan összefügg és a jövőben kiemelten fontos lesz az ezen problémákra adható válaszok és megoldások kérdése.

Az Egyiptomi Fenntartható Energia Stratégia (melyről a későbbiekben még szót ejtek) eredményeképpen az Európai Unió, a KFW fejlesztési bank, az EIB (Európai Beruházási Bank) és az AFD (Agence Française De Développement) bank megállapodott egy a Szezei-csatornánál épülő, szélenergiái telep finanszírozásáról. A projektre összesen 340 millió eurónyi forrást biztosítanak és az így kiépülő szélfarm fontos energiaelosztó szerepet tölt be a Szezei-csatorna környékén. 2016 októberében az egyiptomi kormány bejelentette, hogy az energiaipar átalakításának eredményeképpen jelentős adóemelést eszközölnek, ami az árak 35-40 százalékos emelkedésével járt. Az üzemanyag-támogatásokat is elkezdtek fokozatosan csökkenteni 2016 novemberében, az IMF-hitel jóváhagyásához kapcsolódó követelmények teljesítése érdekében.

³³EUROPEAN COMMISSION: Report on EU-EGYPT relations in the framework of the revised ENP, 2017,9.o

4. Politikai kapcsolatok

4.1. Társulási megállapodás

Az Európai Unió és Egyiptom kapcsolata alapvetően egy sor bilaterális és multilaterális megállapodáson és egyezményen alapul. Bilaterális szinten, az Euro-Mediterrán Partnerség keretében létrejövő és 2004 júniusában hatályba lépő Társulási Megállapodás képezi az EU-Egyiptom kapcsolatok jogi alapját. A megállapodás leginkább egy gazdasági jellegű és alapú megállapodás, ugyanakkor hosszabbtávú célkitűzések is szerepelnek benne. Ezen célok közé tartozik a regionális integráció elősegítése és elmélyítése, kölcsönös bizalmon és egyetértésen alapuló partneri viszony kialakítása, egy konstruktív politikai dialógus kialakítása, ahol a felek meg tudják osztani gondolataikat és elképzeléseiket egymással, olyan fontos együttműködési területeken, mint a gazdaság, kultúra és politika. Elviekben az Unió megköveteli a demokratikus értékekbe és emberi jogokba vetett közös hitet és a törekvést ezen területeken való folytonos fejlődést. Azonban amint azt a gyakorlatban láthatjuk, csak úgy, mint a tagállamok esetében az EU hajlamos ezeket az elvárásokat rugalmasan kezelni.³⁴

Egyiptomnak az Unióval való kapcsolatainak az intenzitása fokozott mértékben növekedett Hoszni Mubarak egyiptomi elnök 1981. október 14-től, 2011. február 11-ig tartó kormányzása alatt. Az akkoriban meghatározottak alapján Egyiptom részéről négy fő célja volt az együttműködéseknek. Az európai országok ösztönzése a Közel-Keleten zajló békefolyamatokban való aktívabb részvételre, Európai támogatás szerzése az egyiptomi fejlesztésekhez, egy stratégiai szintű politikai párbeszéd kialakítása és a gazdasági kooperáció elmélyítése. A kapcsolatok építésének céljából Mubarak elnök diplomáciai utazásokat tett különböző európai országokba, amiket az európai országok vezetői is viszonzottak. A látogatások sikeresnek mondhatóak voltak, ugyanis 1992-ben, Mubarak elnök találkozott a francia kormányhitelezőket tömörítő Párizsi Klub képviselőivel és megállapodást tudott összehozni. Ezek szerint Egyiptom tartozásainak körülbelül a felét eltörölték, a fennmaradó rész kifizetésére pedig haladékot adtak. Ez a gazdasági problémákkal küzdő ország számára jelentős engedmény volt. Az Európai Unió (akkor még Európai Gazdasági Közösség) tagállamai jelentős szerepet játszottak Egyiptom három fázisos gazdasági struktúra átalakításában, aminek kardinális jelentősége volt Egyiptom szabadpiaccá válásának folyamatában.³⁵ Egyiptom

³⁴Hélène Michou: EU-Egypt Bilateral Relations: What Scope for Human Rights Advocacy?, EuroMed Rights, 2016, 8.o.

³⁵Hussein El-Kamel: Egyptian Diplomacy and International Relations, Elcano Royal Institute, 2010, 6.o.

ezen gazdasági mechanizmusok és politikai nyitottsága eredményeképpen fokozatosan be tudott kapcsolódni a globális gazdasági és nemzetközi politikai életbe.

4.2. Akcióterv

A társulási megállapodás az EU sztenderd formája a harmadik országokkal való kapcsolattartás jogi keretbe foglalásához, ugyanakkor ezeket a megállapodásokat ki kellett egészíteni a partnerségek hosszú távú sikerességének érdekében. Egyiptom társulási megállapodása 2007-ben lett kiegészítve egy úgynevezett akció tervvel: egy jogi kötelezettséggel nem bíró aktus, ami kijelöli a két ország számára a politikai, gazdasági és szociális területeken való együttműködések irányát és meghatározza az elérni kívánt célokat. Az akciótervben meghatározottak szerint a jövőben elérendő cél, a kooperáció mélyítése és az Európai Unió és Egyiptom kapcsolatainak közös érdekeken és értékeken alapuló fejlesztése, nyílt és rendszeres politikai párbeszéd mentén. Ahogy imént említettem, ezek nem konkrét gazdasági, politikai vagy szociális problémákra vonatkozó, egyértelmű feladat kijelölések, hanem inkább csak annak az útnak az irányát jelöli ki, amin együtt haladva el lehet érni (legalábbis az Unió szerint) a kölcsönös fejlődést és prosperitást. Az akciótervek hatályba helyezése általában a technikai albizottságok tanácskozása során szokott történni, ideértve a politikai ügyekkel és emberi jogokkal foglalkozó albizottságot.

A bizottságok 2015 novemberében kezdték újra a munkát mivel a 2011-es Egyiptomi történések miatt fel volt függesztve a munka. Ezen a platformon keresztül a partnerek fel tudták hozni és meg tudták beszélni az őket érintő fontos problémákat és ügyeket. Az akcióterveket 2016-ban felváltották az úgynevezett Közös Partnerségi Prioritásokban foglaltak. A társulási megállapodásokban és az akciótervekben foglalt célok elérése érdekében az Unió számos instrumentumot és ösztönző forrást állít Egyiptom rendelkezésére az Európai Szomszédsgpolitika keretein belül. Ahogy a korábbiakban is említettem ezek lehetnek vám liberalizációs kedvezmények, hozzáférés az egységes piachoz vagy célzott pénzügyi és technikai támogatás.³⁶

4.3. Emberi jogok

Az emberi jogok egy olyan alapvető és meghatározó terület az Európai Unió számára, ami minden szakpolitikai ágra hatással van, különösképpen a szomszédsgpolitikára. Az emberi jogok érvényesítése és védelme az EU értékvállalásának az alapja és minden nemű és típusú együttműködés során sérthetetlen. Az EU külső politikái során kiemelt figyelmet fordít erre a

³⁶ Hélène Michou: EU-Egypt Bilateral Relations: What Scope for Human Rights Advocacy?, EuroMed Rights, 2016, 9.o.

területre és nem tesz kivételeket partnerei között, ha az emberi jogok betartásáról és védelméről van szó. A szomszédságpolitika is egy olyan eszköz, mely segítségével az Unió képes az emberi jogok védelmében fellépni, de emellett van egy külön erre a célra létrehozott globális eszköz. Ez az eszköz az Unió által 2012-ben elfogadott Emberi Jogokra és a Demokráciára Vonatkozó Stratégiai Keret [angolul: Human Rights and Democracy Country Strategy (HRDCS)]. Ebben a stratégiai keretben az Unió „meghatározta az e területeken folytatott uniós politika hatékonyságának és következetességének javítását célzó elveket, célkitűzéseket és prioritásokat.”³⁷ Ezen eszköz létrehozása átfogóan deklarálja, hogy az Unió mit is ért emberi jogok alatt és egyértelműsíti az álláspontját ezen területet illetően. Meghatározza és keretbe foglalja azokat a lépéseket és terveket, amik alapján a mindenkit azonosan megillető jogok (élethez való jog, szabadsághoz való jog, gyülekezési jog, méltósághoz való jog, mozgáshoz való jog, gyülekezési jog stb.) védelméért lehet és kell tenni. Nagyon fontos volt egy ilyen átfogó eszköz létrehozása mert így már a harmadik országokkal való kapcsolatok során van egy koherens és határozott terv, ami immár referencia pont lehet mind a bilaterális, mind a multilaterális tárgyalások során.³⁸ A 2012-es stratégiai keret az Unió iránymutatásai alapján került kidolgozásra és lett alkalmazva az emberi jogok területén. A stratégia olyan fontos kérdésekben ad útmutatást, mint a halálbüntetés, kínzás, fegyveres konfliktusok, gyermek bántalmazás, emberi jogi tárgyalások harmadik országokkal, nemzetközi emberi jogi kérdések, családon belüli és nők elleni erőszak és 2014-től a digitális és valós térben való szabad önkifejezési jog. Ez a gyakorlatban úgy néz ki, hogy minden országban az EU helyi kirendeltségének vezetője által aláírva fogadják el. Ebben a dokumentumban foglaltak az Európai Unió általános stratégiájába beleillő meghatározásokat és irányelveket tartalmazzák. Elvileg konkrét személyek és szervezetek nevei, akiket az EU támogat ezen területen folytatott fontos munkájuk miatt is megtalálhatóak benne, azonban ezt nem lehet pontosan tudni mivel az erről szóló jelentések nem nyilvánosak. 2016-ban néhány változáson esett át a HRDCS. Ettől fogva az érvényessége három évről öt évre tolódott és minden évben éves beszámolót kell készíteni az államok teljesítményéről.³⁹

³⁷<https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2020/11/19/council-approves-conclusions-on-the-eu-action-plan-on-human-rights-and-democracy-2020-2024/>

³⁸ www.consilium.europa.eu

³⁹ Hélène Michou: EU-Egypt Bilateral Relations: What Scope for Human Rights Advocacy?, EuroMed Rights, 2016, 11.o.

4.4. Fenntarthatóság

Az Európai Unió és Egyiptom környezetvédelmi, fenntarthatósági és klíma kérésekben is együttműködve keresi a fennálló problémákra a válaszokat. Egyiptom számára az elmúlt években kiváltképpen fontos téma lett a fenntarthatóság és a klímaváltozás, ugyanis a jelenlegi kutatások alapján a klímaváltozásnak az egyik velejárója az elsivatagodás és ezáltal a vízhiány. Egyiptomban már így is problémát jelent a megfelelő mértékű és minőségű ivóvíz tisztítás, az egyre fokozódó sivatagodás és a megfelelő hulladékgazdálkodási infrastruktúra hiánya miatt kialakuló jelentős mértékű környezet szennyezés. Ezek a problémák, megoldások nélkül, hosszú távon katasztrófális következményekkel járhatnak, melyek nem csak Egyiptomra veszélyesek, de a régió többi országának és épp akkora kihívást jelent. Ezekben a kérdésekben az egyik legfontosabb, ha nem a legfontosabb a szoros együttműködés és hatékonyság. Ezen okokból kifolyólag hozták létre az Egyiptomi Fenntartható Energia Stratégia [angolul: Egyptian Sustainable Energy Strategy] a 2016–2035-ös időszakra vonatkozóan. Ez a stratégia a fenntarthatósággal kapcsolatos projektek és környezetvédelmi tervek pénzügyi háttérét segítő és biztosító stratégia. Az egyiptomi energiaügyi tanács 2016 októberében fogadta el ezt a tervezet és hagyta jóvá a benne foglaltakat. Ennek keretén belül az EU, bankok és pénzügyi intézmények forrásokat biztosítanak a zöld fejlődéshez kapcsolódó projektek számára és támogatást nyújtanak a fenntarthatósággal kapcsolatos tervek sikerességéhez.⁴⁰

⁴⁰ EUROPEAN COMMISSION: Report on EU-EGYPT relations in the framework of the revised ENP, 2017, 8.o

5. Biztonságpolitika

A biztonságpolitikai jelentősége az elmúlt években a korábbiaknál soha nem tapasztalt mértékben megnövekedett. Ennek köszönhetően a biztonságpolitikai együttműködések és az azokhoz kapcsolódó hírszerzési tevékenységek köre is megváltozott. A megelőzés és az állampolgárok biztonságának védelme került a figyelem középpontjába. A közelmúltban történt súlyos és tragikus terrortámadások, valamint a napi szinten állami oldalak, adatbázisok ellen történő kibertámadások jelensége, egy sokkal modernebb, gyorsabb reagálású, összetett védelmi politikát igényelt az Uniótól, amit az ENP során is kiemelt jelentőségű területként kellett kezelni. A szomszédságpolitikában résztvevő partner államokkal való gyors és hatékony információ megosztás, valamint a legmodernebb technológiák alkalmazásához szükséges technológiai szaktudás átadása, valamennyi ország számára egy jelentős elköteleződés, ugyanakkor a biztonság megteremtéséhez és fenntartásához elengedhetetlen jelentőségű.

A mediterrán országokat rendkívül hevesen érintő tömeges bevándorlás egy egészen új, eddig nem látott biztonságpolitikai kihívást jelentett. A leginkább Közel-Keletről érkező, jobb életet kereső, több millió ember között számos szélsőséges és radikális nézeteket valló terrorista szálakhoz köthető ember is a kontinensre érkezett. Ezeknek az embereknek a kiszűrése rendkívül nehéz és körülményes folyamat, ahol lehetetlen minden veszélyt jelentő személyt kiszűrni és átvilágítani. Ennek az aránya is növelhető együttműködve más hasonló helyzetben lévő állammal. Fontos látnunk azonban, hogy ezeknek a menekülteknek legtöbbször nem az az adott ország a végleges célpontjuk, ahol beléptek az európai kontinens területére, hanem egy az Európai Unióban lévő nyugati, jóléti állam az, ahol le szeretnének majd telepedni és új életet kiépíteni. Ebből természetesen következik az is, hogy ezek a veszélyes radikális vagy szélsőséges személyek is az EU területére is könnyben tudnak bejutni főleg a szabad határátlépés lehetőségével a Schengeni övezeten belül. A súlyos terrortámadások Franciaországban és Belgiumban is azt mutatják, hogy egy új megközelítés kell és az eddigi kapcsolatok szorosabbá fűzése immár tagállami érdek. Egy olyan átfogó és hatékony biztonságpolitikát kell folytatni a szomszédos államokkal, ami az ott élő és az Unió területén élő emberek számára is biztosítani tudja a mindennapos életük során a megfelelő közbiztonságot, valamint a személyes és nyilvános adataik védelmét.

A kihívások jelentős része a kibertérben van jelen. A technológia rohamos fejlődésével és az online tér globális térhódításával, minden az internetet használó állampolgár potenciális áldozat lett a kiberbűnözők tevékenységének köszönhetően. A kibertérben történő bűncselekmények és támadások kivédése sokkal nehezebb, mint egy hagyományos értelemben vett konfliktus esetén. Már magát az elkövetőt vagy elkövetőket azonosítani és lokalizálni is kihívás. Arról nem is beszélve,

hogy a jogi szabályozásokon is rengeteg szürke zóna van, amit könnyű kihasználni, így szert téve indokolatlan előnyökre. A modern kor legértékesebb eszköze az információ. Ezekért az információkért roham tempójú verseny van, amiben együttműködés nélkül nagyon könnyű lemaradni és ezáltal sebezhetővé válni.

Ezek a súlyos kihívások természetesen Egyiptomot is, és ezáltal az Unióval való kapcsolatát is érinti. Egyiptom jelentős számú terrorista támadás elszenvedője volt a közelmúltban. Támadások történtek katonai és rendőri állomások ellen, valamint templomok ellen is. 2016 decemberében egy kairói templom támadása során 45 ember életét veszítette, ami az állami válsághelyzet bejelentését eredményezte. Ezen sorozatos események hatására Egyiptom külföldi segítséget kért. Az Európai Unió Külügyi és Biztonságpolitikai Szolgálatának főképviselő helyettese az országba utazott a tárgyalások megkezdésének érdekében. Ezek a tárgyalások érintették a biztonságpolitikai és terrorelhárítási kérdéseket, valamint megnyitotta a jövőbeni tárgyalások lehetőségét a legmagasabb képviseleti szinteken is. Az Európai Unió tengeren folytatott kalózkodás ellenes kezdeményezése az EUNAVFOR képviseletében, valamint az Európai Unió Határ- és Partvédelmi Ügynökség (FRONTEX) képviseletében is Kairóba utaztak szakemberek, hogy egyeztessenek az információk megosztásáról és az együttműködés fontosabb pontjait megtárgyalják, a jövőben tervezett projektek sikerességének érdekében. A 2004-ben alapított FRONTEX az EU külső határainak biztonságáért és az ezekhez kapcsolódó információk elemzéséért felelős ügynökség⁴². Az Egyiptommal folytatott uniós együttműködést az igazságszolgáltatás és a jogállamiság területén jelenleg az EU az „Az igazságszolgáltatás korszerűsítésének támogatása” nevű projektben 10 millió eurós forrást biztosít a folyamatok modernizálására. Ettől az adatok (mint például megfigyelt potenciális terror sejtek vagy szélsőségesesség miatt elítélt személyek adatai) gyorsabb megosztását, valamint könnyebb rendszerezését várja. 2016 januárjában Kairóban tartották az Igazságügyi és Biztonsági Albizottság 5. csúcstalálkozóját, amely teret tudott engedni a konstruktív párbeszédnek és tárgyalások megkezdéséhez az együttműködés lehetséges területeiről, úgy, mint az igazságszolgáltatás, biztonság és a terrorizmus elleni küzdelem. ⁴³ Mindkettő fél előtt álló főbb biztonsági kihívások megbeszélése és az információk megosztása kulcsfontosságú lehet a jövőre való tekintettel. Fontos látni, hogy az együttműködésen alapuló problémamegoldás és a konstruktív légkör az állampolgárok biztonságának érdekét szolgálják.

⁴² <https://frontex.europa.eu/language/hu/>

⁴³ EUROPEAN COMMISSION: Report on EU-EGYPT relations in the framework of the revised ENP, 2017, 15.o.

5.1. Biztonságpolitikai kitekintés

Dolgozatom készítése során a 2016-os évig folytattam a kutatást az együttműködési területekkel kapcsolatban, azonban úgy gondolom a biztonságpolitikáról szükséges egy rövid kitekintést tennem, a folyamatok komplexebb átlátásának és a terület perspektíváinak bemutatásának érdekében. A biztonsági problémák a jövőben várhatóan növekedni fognak és Egyiptom esetében geopolitikai kihívásokkal is szembe kell, hogy nézzen, amihez elengedhetetlen az EU támogatása és az ehhez a területhez kapcsolódó együttműködési folyamatok megerősítése. A konfliktusövezetekben történő radikalizáció és a szélsőséges szervezetek térnyerése közvetlen fenyegetést jelent az Európai Unióra. A politikailag instabil államokban végbemenő folyamatok súlyos aggodalmakra adnak okot. Az észak-afrikai államokban (így Egyiptomban is) és a Közel-Keleten tevékenykedő szélsőséges szervezetek az évek óta tartó migrációs helyzetet kihasználva rengeteg helyre tudták tagjaikat eljuttatni szerte az egész Unión belül. Rengeteg úgynevezett „alvó sejt” került az államok határain belül. Ezek az egyelőre inaktív terroristák az internet segítségével, egész hálózatokat tudtak kialakítani és az eddigiéknél sokkal jobban szervezettek lettek. A hírszerzési adatok államok közötti megosztásával és az akciók szervezése során történő kooperációval megelőzhetőek az elmúlt időszakhoz hasonló, súlyos terrorista támadások. Az európai terrorizmus helyzetének felméréséhez releváns adatokkal tudnak szolgálni az Európai Unió terrorizmusról és terror trendjéről szóló TESAT [Terrorism Situation & Trend Report] jelentések. Ezek alapján egyértelműen megfigyelhető a terrorizmus minden területén végbemenő modernizációs folyamat és a kibertérbe áttelepült kapcsolattartás. Ezek fő oka az anonimitás, az alacsony költségek és a technológia szélesebb rétegekhez történő eljutása.⁴⁴ Ezek fényében jobban lehet látni, hogy milyen fontos a kiberbiztonság helyzete és hogy az együttműködésnek ezeken a területeken soha nem volt még nagyobb jelentősége, mint most és ez várhatóan a jövőben is csak fokozódni fog. A Közel-Kelet és Észak-Afrika megoldatlan problémái az Európai Unió biztonságpolitikai és stratégiai kihívásai is. A szomszédságpolitika alakításánál az ezeken a területeken eszközözendő fejlesztések és együttműködések sikeressége minden korábbinál jelentősebb. Az alábbi főbb területeken van szükség a szoros együttműködésre az államok között: a fenyegetések megszüntetéséhez szükséges személyi, technikai és anyagi háttér megteremtése és az emberi jogok közös tiszteletben tartása, amivel kapcsolatos felfogásban számos partnerországgal még fejleszteni kell a közös hozzáállás kialakítását.

⁴⁴ Kis-Benedek József: Katonai Biztonság Marokkótól Iránig, Zrínyi kiadó, 317.o.

6. Kulturális kapcsolatok

Az Európai Unió 2002 óta erősíti és fejleszti az egyiptomi kulturális életet és az egyiptomi társadalom számára próbálja elérhetővé és érdekessé tenni. Ezeket a kulturális fejlesztéseket számos projekten keresztül próbálja elérni és a társadalom szélesebb rétegéhez eljuttatni. A szomszédságpolitika ezen részének az anyagi vonzatait az ENPI-n keresztül biztosítja. Az Európai Unió, Egyiptommal való kulturális együttműködésének céljai fontos részét képezik szociális fejlesztések és a társadalmi igények kielégítésének a területén. A legfőbb célkitűzések és feladatok közé tartozik az Egyiptomban található kulturális iparághoz kapcsolódó szereplők aktív támogatása, a kultúra területén tevékenykedő szervezetek és vállalatokkal való szorosabb együttműködés, a kulturális kapcsolatok intenzitásának növelése és a helyi emberek, illetve a nehezebb helyzetben lévő társadalmi rétegek számára a kulturális programok és eseményekhez való hozzáférésének biztosítása. Az Európai Unió számára a kultúra és a kultúrához köthető dolgok nem csak egy szociális vagy intellektuális kérdés. Az EU egyértelműen a nemzetközi kapcsolatok és diplomáciát jelentős mértékben alakító és formáló tényezőként tekint a kultúrára. A társadalmi fejlődés egy olyan meghatározó eleme ez, amin keresztül fontos változásokat lehet elérni. A kulturális térben képződő kreatív energiák más ágazatokba is átgyűrűznek és az innovatív megoldások egyik fontos indikátorává válnak. A kultúra integrációs hatása jól formálja a szociális fejlődést és közelebb hozza egymáshoz a különböző társadalmi rétegek tagjait, így is tompítva az esetleges társadalmon belüli konfliktusok kiéleződését. A közéletet érintő kérdések során a kultúra szereplőinek véleménye és hozzáállása hosszú idők óta meghatározó és mindig számolni kell ezen szektor jelentőségével. A kultúra leginkább véleményformáló hatása miatt rendkívül fontos, ugyanis nagyon széles tömegekhez képes eljuttatni az információt. Az európai Unió is pontosan tudja, hogy milyen fontos az államok közötti kulturális kooperáció és a nemzetközi életre gyakorolt hatása. Pontosán ezért 2007-ben elfogadta az Európai Kultúraprogramot [angolul: European Agenda for Culture], ami elsősorban a kulturális sokszínűség és a nemzetek közötti kulturális kapcsolatok támogatása érdekében jött létre.⁴⁵

6.1. Euro-Egyiptomi Kulturális Program

Az Európai Unió a kultúra terén is támogatni kívánja a partnereit és nincs ez másképpen Egyiptom esetében sem. A támogatás alatt az EU legtöbbször az anyagi támogatást érti és a kultúra kontextusában is projektek pénzügyi támogatásáról van szó. Ezen célzott pénzügyi támogatások

⁴⁵ European Union: Egypt-Europe Cultural Cooperation 2012, 5.o.

lebonyolítása érdekében hozták létre nem rég az Euro-Egyiptomi Kulturális Programot [angolul: Euro Egyptian Cultural Programme (EECP)]. A program keretében pályázati alapon kerülnek szétosztásra anyagi támogatások az egyiptomi kulturális térben tevékenykedő, független szereplők között. A pályázók lehetnek magánszemélyek és intézmények is. A projektekhez 30,000 és 50,000 euró közötti összegeket lehet igényelni, de egyéni elbírálás alapján ez több is lehet, ha a projekt mérete ezt indokoltá teszi.⁴⁶ A pénzügyi támogatásokon kívül technikai segítség nyújtást és a projektek lebonyolításához szükséges szakmai tudás elsajátításában is segítséget nyújt az EU. A program igazgatását Az Európai Unió Nemzeti Kulturális Intézetei [angolul: European Union National Institutes for Culture] nevű nonprofit szervezet végzi. A támogatni kívánt területek közé tartozik a filmkészítés, zene, színház, irodalom, tánc, képzőművészet, design és kézművesség is.⁴⁷

⁴⁶ European Union: Egypt-Europe Cultural Cooperation 2012, 6.o

⁴⁷ <https://www.euneighbours.eu/en/south/stay-informed/opportunities/euro-egyptian-cultural-programme-call-proposals-support-egyptian>

Összegzés

Kutatásom utolsó részeként összegezném a kutatási eredményeimet, illetve a zárógondolataim hozzáadásával átfogó képet nyújtanék a dolgozatban taglalt problémákról és kérdésekről. Az Európai Unió és Egyiptom kapcsolatainak vizsgálatával remek képet kaphattam a nemzetközi interakciók működésének mechanizmusairól és a nemzetközi kapcsolatok különböző vetületeiről. A globális gazdasági élet és az államok kapcsolatainak gazdasági aspektusainak vizsgálatával, jól megállapítható, hogy a fejlődéshez vezető úton a partnerekkel való együttműködés és támogatási szándék, az eddigieknél is fontosabb és meghatározóbb. A globalizációs folyamatok rohamos növekedésével a problémák is globálisakká váltak. A 21. században a legfontosabb problémák úgy, mint a klímaváltozás, túlnépesedés, migráció és kiberbűnözés nem ismernek határokat és az államok nem zárkozhatnak el a kihívások előtt gondolva, hogy az úgy sem az ő problémájuk. Adódik a kérdés: A globális kihívásokra, globális válaszok kellenek? Kutatásom során igyekeztem a különböző együttműködési területek olyan részeit kiemelni, amik vizsgálatával megállapítható, hogy a partnerek közötti megállapodások közül melyek azok, amik a leginkább érintik az adott államok polgárait. Amit már a kutatásom elején láttam, hogy az együttműködések komplexitása miatt a legkörültekintőbben kell a szakembereknek az ezekre vonatkozó szerződések megkötése során eljárniuk. Az Európai Unió érdekei és a partner államok, jelen esetben Egyiptom érdekei is kell, hogy érvényesüljenek. Egy együttműködés csakis akkor lehet hasznos, konstruktív és hosszú távon is életképes, ha mindkét fél elégedetten tud a tárgyalóasztaltól felállni. Ez a nemzetközi kapcsolatok terén sincsen másképp, sőt ezen tárgyalások során, ahol súlyos kérdésekben kell, hogy közös döntés és elhatározottság létrejöjjön, még fontosabb. Természetesen az államok érdekei nem mindig azonosak és sokszor ütköznek. A szakemberek felelőssége ezekben az esetekben hatványozottan felértékelődik. A kutatásom is arra enged következtetni, hogy az együttműködési területeken megkötött szerződések sikeressége vagy éppen sikertelensége sokszor a tárgyalásokat lebonyolító szakembereken múlt.

Az Európai Szomszédságpolitika kialakulásának részletesebb vizsgálata után sikerült egy átfogó képet kialakítanom az Európai Unió harmadik országokkal való kapcsolatainak alakításáról. Úgy gondolom a ENP meghatározása során kitűzött célok és tervek az EU számára előnyösek és a kölcsönös szándék esetén kifejezetten konstruktívnak mondhatóak. Az Európai Unió gazdasági és politikai nagyhatalomként a megfelelő mértékű felelősséget és támogatást kell, hogy tanúsítson a harmadik országokkal való kapcsolatépítési folyamatok során. Dolgozatomban vizsgált esetekben úgy gondolom, hogy az EU ezen kritériumoknak eleget tett és a szomszédságpolitikában résztvevő tagállamokkal való együttműködések során a támogatási és a fejlesztési szándék mentén történtek

az együttműködések. Az Európai Unió érzi méretének felelősségét és a tudtában van a szomszédos országokra gyakorolt hatásának és ezek alapján alakítja irányait, stratégiáit. Ugyanakkor az is igaz, hogy a harmadik országokkal való kapcsolatok alakításánál hajlamos a feltételeit rugalmasan kezelni és bizony rövid távú előnyökkel kecsegtető döntéseket hozni akár a feltételül szabott legfontosabb kritériumokat is zárójelbe téve. Úgy gondolom ezen a területen egy szigorúbb és határozottabb fellépés kell az Unió részéről és az ENP-ben résztvevő valamennyi állam esetében érvényesíteni kell a kijelölt kritériumokat és nem szabad hagyni, hogy a közös értékek sérüljenek.

A kihívások bár globálisak és a jövőbeni kihívások is várhatóan globálisabbak lesznek, nem minden országot vagy régiót érint ugyan annyira. Ezért gondolom a kutatásom alapján úgy, hogy a kihívásokra nem lehet egy átfogó megoldást találni. Az együttműködések és kooperációk szerepe pedig itt értékelődik fel és várhatóan még jobban fel is fog a jövőben. A klímaváltozás miatt bekövetkező globális vízszint emelkedés például más mértékben érinti Magyarországot, mint mondjuk Hollandiát. Az ivóvízhiány más mértékben érinti Egyiptomot, mint mondjuk Franciaországot. A kölcsönös segítség nyújtás és a kihívások leküzdésében létrejövő kooperáció azonban valamennyi állam érdeke, mert a globális kihívások más és más módon, de minden államot érinteni fognak.

A dolgozatomban vizsgált esettanulmányon keresztül az általam legfontosabbnak ítélt kihívások a fenntarthatóság és a biztonság. Ezek már napjainkban is nehéz kérdések elé állítják az országokat, de a kutatások és előrejelzések alapján ez a jövőben csak növekedni fog. Úgy gondolom az európai szomszédspolitikát ezen a két fő pilléren keresztül kell, hogy kialakítsák a szakemberek és a döntéshozók. Az imént említett problémák nem egy országra, régióra vagy akár kontinensre korlátozódnak. Ezekkel a problémákkal az összes államnak meg kell, hogy küzdjön. Az egymásrautaltság és a közös fellépés ezekben a kérdésekben a legkritikusabb. Ezért kell a folyamatok komplex átlátása és a problémákra keresendő megoldások közös kialakítása. Az imént említett okok miatt, a környeztünk védelme és a fenntarthatóságért folytatott törekvések minden állam számára prioritást kellene, hogy élvezzen. Az Európai Uniónak lehetősége van a partner államok hozzáállásának változtatására a fejlesztési politika segítségével. A források folyósítását szigorúan a fenntarthatósági szempontokhoz kellene kötni. Ezzel a módszerrel, határozottsággal és a projektek támogatásával az Unió kívüli harmadik országokban is elő lehet segíteni a klímasemlegesség létrejöttét és a fenntarthatósághoz szükséges feltételek megteremtését.

A fenntarthatósági problémák mellett a biztonsági kihívások is várhatóan növekvő nyomást fognak jelenteni az országok és szervezetek számára. A jelenleg is fennálló biztonsági kihívások a jövőben is jelen lesznek azonban a technológia fejlődésével egészen új, eddig nem látott módszerekkel kell majd szembenézni. A konfliktusok már most 2021-ben sem a hagyományos módon történnek. A

hagyományos katonai összecsapások mára már visszaszorultak és leginkább csak polgárháborús konfrontációkban van jelen. A jövőben a hagyományos katonai összecsapások száma várhatóan nem fog növekedni és nem kell globális háborúktól sem félnünk. Azonban ez nem azt jelenti, hogy a konfliktusok is eltűnnének. Éppen ellenkezőleg. A klímaváltozás miatt bekövetkező gazdasági károk, a túlnépesedés, az ivóvízhiány, a nem-megújuló természeti erőforrások hiánya és a migráció miatt a nézeteltérések és a viták száma várhatóan csak növekedni fog. Azonban a jövő háborúi már nem a szárazföldön, levegőben vagy vízben fognak zajlani, hanem a kibertérben. A kibertámadások száma és a kibertérben történő bűncselekmények száma évek óta növekvő tendenciát mutat. A nagyhatalmak kibersereget képeznek ki, mely verseny elején, jelen állások szerint Oroszország mondható. Az állami és vállalati digitalizáció további növekedésével pedig ez a terület az eddigieknél sokkal nagyobb kihívás elé fogja állítani a nemzeteket. Az állami infrastruktúra kibertérben lévő részének a védelmét folyamatosan fejleszteni kell, mert ezen részek sérülékenysége esetén súlyos nemzetbiztonsági problémák merülhetnek fel. A külföldi kibertámadások ellen csakis a védelmi technológia fejlesztésével és a megfelelő hatékonyságú protokollok kialakításával lehet kielégítő mértékben felkészülni. Az állami infrastruktúra mellett az állampolgárok védelme is az állam feladata. A személyes és érzékeny adatok védelme mellett, a biztonságos kibertér kialakítása is a hatósági szervek feladata. Úgy gondolom ezen a területen történő együttműködéssel ezeket a célokat könnyebb elérni. Fontos még kiemelni, hogy a legtöbb területen, ahogy az a kutatásomban is látszik, már létrejött vagy várhatóan létre fog jönni valamilyen együttműködésről szóló megállapodás. Az elkövetkező évek alatt az EU szakemberei és vezetői dolga ezeknek a szerződéseknek vagy megállapodásoknak a sikerre vezetése és a kapcsolatok megőrzése, valamint megerősítése. Egyiptomra a jövőben is megbízható és együttműködő partnerként kell tekinteni és támogatni a biztonsághoz és prosperitáshoz vezető úton.

Irodalomjegyzék

Az Európai Unió Tanácsa (2020): A Tanács következtetéseket hagyott jóvá az emberi jogokra és a demokráciára vonatkozó, a 2020 és 2024 közötti időszakra szóló uniós cselekvési tervről.

<https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2020/11/19/council-approves-conclusions-on-the-eu-action-plan-on-human-rights-and-democracy-2020-2024/> Letöltve: 2021.04.26.

ec.europa.eu (2021): Glossary, European Neighbourhood Instrument (ENI).

https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/glossary/e/european-neighbourhood-investment

Letöltve: 2021. 03. 14.

eeas.europa.eu (2017): Report on the state of EU-Egypt relations: engaging on shared priorities.

https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/29976/report-state-eu-egypt-relations-engaging-shared-priorities_en Letöltve: 2021.03.22.

EIA (2018): Offshore discoveries in the Mediterranean to increase Egypt's gas output.

<https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=36792> Letöltve: 2021. 05. 10.

eib.org (2021): EIB in the Mediterranean partner countries.

<https://www.eib.org/en/projects/regions/med/index.htm> Letöltve: 2021. 04. 16.

El-Kamel, Hussein (2016): Egyptian Diplomacy and International Relations, Elcano Royal Institute.

<http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/d36e7600421a89b58d27ef8b6be8b54b/WP13>

=

[2010_ElKamel_Egyptian_Diplomacy_International_Relations.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=d36e7600421a89b58d27ef8b6be8b54b](http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/d36e7600421a89b58d27ef8b6be8b54b/WP13_2010_ElKamel_Egyptian_Diplomacy_International_Relations.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=d36e7600421a89b58d27ef8b6be8b54b) Letöltve: 2021.05.04.

emwis.org (2011): The MEDA programme. <http://www.emwis.org/overview/fol101997/fol221357>

Letöltve: 2021.04.06.

euneighbours.eu (2020): A stronger partnership for a stronger neighbourhood.

<https://www.euneighbours.eu/en> Letöltve: 2021.03.12.

europarl.europa.eu (2021): Az európai szomszédságpolitika.

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/170/az-europai-szomszedsagpolitika> Letöltve: 2021. 03. 09.

European Commission (2017): Report on EU-EGYPT relations in the framework of the revised

ENP. https://eeas.europa.eu/sites/default/files/2017_report_on_eu-egypt_relations_2015-2017.pdf

Letöltve: 2021.04.21.

European Commission (2020): Trade in goods with Egypt.

https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_egypt_en.pdf

Letöltve:2021.03.23.

European Union (2012): Egypt-Europe Cultural Cooperation.

<https://www.euneighbours.eu/en/south/stay-informed/opportunities/euro-egyptian-cultural-programme-call-proposals-support-egyptian> Letöltve: 2021. 05. 11.

Food and Agriculture Organization of the United Nations Regional Office for the Near East and North Africa (2014): Fao Statistical Yearbook.

<http://www.fao.org/3/i3591e/i3591e01.pdf> Letöltve: 2021.04.22.

freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores Letöltve: 2021.03.03.

<https://frontex.europa.eu/language/hu/> Letöltve: 2021.05.13.

Gugán, Dániel (2011): Az Euro-mediterrán Partnerség szerepe az Európai Szomszédsgpolitikában, Grotius. http://www.grotius.hu/doc/pub/TCQVJK/2011_69_gugan%20daniel_az%20euro-mediterran%20partnerseg.pdf Letöltve: 2021.03.16.

Helmy, Omneia (2018): The Impact of Egypt-EU Free Trade Agreement on Egypt's Manufacturing Exports and Employment, Friedrich-Ebert-Stiftung. <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/aegypten/15388.pdf> Letöltve: 2021.03.23.

Holm, Ulla (2005): EU's Neighbourhood Policy: A Question of Space And Security. Danish Institute for International Studies.

https://www.jstor.org/stable/resrep13357?seq=1#metadata_info_tab_contents Letöltve: 2021.03.13.

Horváth, Zoltán (2011): Kézikönyv az Európai Unióról. Budapest: HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft.

Huff, Ariella (2011): The role of EU defence policy in the Eastern neighbourhood, The Institute for Security Studies (EUISS). <https://www.iss.europa.eu/content/role-eu-defence-policy-eastern-neighbourhood> Letöltve: 2021.03.11.

Kis-Benedek, József (2018): Katonai Biztonság Marokkótól Iránig, Budapest, Zrínyi kiadó.

Middle East and North Africa Programme Workshop Summary (2009): : European Union Policies and Egypt's Economic Challenges.

https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Middle%20East/0909eeu_summary.pdf Letöltve: 2021.04.29.

Michou, Hélène (2016): EU-Egypt Bilateral Relations: What Scope for Human Rights Advocacy? EuroMed Rights. <https://euromedrights.org/wp-content/uploads/2016/10/EuroMed-Rights-EU-Egypt-report-external-EN.pdf> Letöltve: 2021.03.19.

prima-med.org (2020): PRIMA in brief. <https://prima-med.org/about-us/prima-in-brief/> Letöltve: 2021.04.17.

Saleh, Ashraf S.E. (2013): Egypt and the EU: An Assessment of the Egyptian Euro-Mediterranean Partnership, Graduate School of Business, Arab Academy for Science, Technology and Maritime Transport. <https://ecommons.luc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1171&context=meea> Letöltve: 2021.04.04.

Soós, Edit (2007): Új Szomszédsgpolitikai kihívások a Nyugat-Balkán országaiban, DE IURISPRUDENTIA ET IURE PUBLICO: JOG- ÉS POLITIKATUDOMÁNYI FOLYÓIRAT. 1.évf. 3.sz. 1-25.o. <http://dieip.hu/wp-content/uploads/2007-3-05.pdf> Letöltve: 2021.03.11.

Tálas, Péter (2011): Az európai szomszédsgpolitika stratégiai dilemmáiról. Nemzet és biztonság: biztonságpolitikai szemle. 4. évf. 5. sz. 44-50.o. https://matarka.hu/cikk_list.php?fusz=100010 Letöltve: 2021.03.12.

Tocci, Nathalie (2014): The Neighbourhood Policy is Dead.: What's Next for European Foreign Policy Along its Arc of Instability? Istituto Affari Internazionali (IAI). 1-

8.o.https://www.jstor.org/stable/resrep09738?seq=1#metadata_info_tab_contents Letöltve:
2021.03.12.

Mellékletek

NYILATKOZAT

Alulírott **Kári Dominik** büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2021. év 05. hónap 16. nap

Kári Dominik

hallgató aláírása

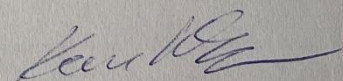

Nyilatkozat a szakdolgozat státuszáról (nyilvános, bizalmas)

Alulírott **Kári Dominik** (Neptun kód: **SJZQDS**) **Az Európai Unió és Egyiptom bilaterális kapcsolatai a szomszédságpolitika tükrében** című szakdolgozattal/záródolgozattal (továbbiakban mű) kapcsolatban az alábbiakról nyilatkozom:

- Kijelentem, hogy a mű BGE Dolgozattár repozitóriumába való feltöltésével más jogát nem sértem. Tudomással bírok arról, hogy az Egyetem a szerzői jogok meglétét nem ellenőrzi.
- Nyilatkozom, hogy a mű (a megfelelő rész aláhúzendó)
a bizalmas
a nyilvánosság számára hozzáférhető.
- Tudomásul veszem, hogy
szerzői jogsértés esetén az Egyetem az érintett dokumentum elérhetőségét a szerzői jogsértés tisztázása idejére átmenetileg korlátozza,
szerzői jogsértés esetén az érintett művet a Repozitórium adminisztrátora a Repozitóriumtól haladéktalanul eltávolítja,
amennyiben a dolgozatomat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszem, az egyetem a dolgozatot az interneten a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi. Hozzájárulásom – szerzői jogaim maradéktalan tiszteletben tartása mellett – nem kizárólagos és időtartamra nem korlátozott felhasználási engedély.

Kelt: Budapest, 2021. 05. 16.

Kári Dominik

hallgató